

อ นุ ส ร ณ์

...นฌาปนกิจศพ

...่แถว พหุลานนท์

ณ เมรุวัดปฐมบุตรอิศราราม (ยี่ส่าย)

บางบำหรุ กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ

คุณโยมแถว พหุลานนท์

บุตรธิดาซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ของอาตมา เมื่อครั้งอาตมายังเป็นครูสอนหนังสืออยู่ เคยเป็นลูกศิษย์สอนหนังสือมาแต่เยาว์ในอดีตที่เป็นครู ได้มาขอให้อาตมาเขียนข้อความที่เป็นสุภาษิต คติพจน์ คติธรรม หรือคำไว้อาลัยอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่จะพิมพ์แจกชำร่วยในงาน แท้จริงไม่เคยเขียนให้ใครมาก่อนเลยในชีวิต แม้แต่เมื่อคราวเผาคุณโยมทั้งสองของอาตมาเอง นึกไม่ออกว่าจะเขียนอะไรดี ? ท่านทั้งหลายที่มาในงานศพจะเห็นได้ว่า คนเราเกิดมาที่สุดก็เพียงแค่ตาย เกิดก็ไม่มีอะไรติดตัวมา ตายก็ไม่มีอะไรติดตัวไป นอกจากบุญกับบาปเท่านั้น ถ้าทำชั่วไว้ ตายไปเขาก็แช่ง ถ้าทำดีไว้ ตายไปเขาก็สรรเสริญ มานึกออกเอาที่ศพนั่นเอง เรียกว่ามรณานุสติ คือนึกถึงความตาย เราทั้งหลายหัดนึกไว้บ้างจะดี ให้ภาวนา

ในใจเป็นอารมณ์ว่า "เราจะต้องตาย ๆ ๆ ๆ" แน่ ๆ ไม่แปรผัน ไม่มากก่อนนอนวันละหนึ่งครั้งก็ยังดี จะเป็นบุญกุศลแก่ตัว ที่จริงความตายเป็นการไปไม่กลับ หลับไม่ตื่น ฟื้นไม่มี หนีไม่พ้น ธรรมดาของสังขาร โลกใคร ๆ ก็รู้ แต่ไม่ค่อยมีใครนึกถึงกัน จะนึกได้บ้างก็แต่เวลามาในงานศพ หรือเห็นคนตายเท่านั้น ตัวเราเองก็ไม่รู้ว่าจะตายอย่างเขา วันเวลาใด ชีวิตคนเราที่เกิดมา ไม่ว่ายากดีมีจน เด็ก หนุ่มสาว เฒ่าแก่ พระ เณร ล้วนมีความสลายไปในที่สุด เราใช้สติระลึกนึกเอาไว้ เพื่อยังความไม่ประมาทมัวเมาในชีวิต เพราะความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ผู้ประมาทแล้วเหมือนคนตายแล้ว ฉะนั้น จงหมั่นระลึกถึงความตายเอาไว้เถิดประเสริฐแล อย่าปล่อยให้ขณะสมัยและวัยล่วงไปเสียเลย คือ

ปฐมวัย พึงตั้งหน้าเร่งรีบศึกษาหาความรู้ใส่ตัว เพราะความรู้ทำให้เกิดปัญญา ปัญญาทำให้เกิดแสงสว่าง อันจะนำทางไปสู่ชีวิตรุ่งเรืองในโลกทั้งสอง

มัชฌิมวัย พึงเร่งก่อร่างสร้างตัวให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา และตั้งฐานะไว้ให้เป็นหลักฐาน

ปัจฉิมวัย พึงเร่งสร้างกุศลคุณงามความดีใส่ตนไว้ให้มาก เพื่อเป็นเสบียงเครื่องเดินทางต่อไปภายภาคหน้า

ทั้งสามวัยไม่ควรจะปล่อยให้ วัน เวลา ล่วงเลยไปโดยเปล่าปราศจากประโยชน์เพราะไม่อาจเรียกเวลา หรืออายุให้กลับคืนมาได้ เอาละมากไป เดี๋ยวจะกลายเป็นไปตามคำพังเพยโบราณที่ว่า คบแม่ชีพาให้หนีสังขาร คบสมภารพาให้ตายวันตายพรุ่ง

เกิด	*กาย กรรมก่อเกื้อ*	*ก่อนกาล*	*กะเกณฑ์*
แก่	*ก้ากอบก่นการ*	*กีดกั้น*	
เจ็บ	*จอดจ่อเจือจาน*	*จุดจบ*	*จริง ๆ*
ตาย	*ไต่เต้าต่อต้าน*	*ติดแต้*	*ตามตุน*

พระครูสังฆรักษ์ (มนูญ พักเล็ก)

เจ้าอาวาสวัดปฐมบุตรอิศราราม (ยี่ส่าย)

คุณแม่แถว พหุลานนท์

ชาตะ ๓ สิงหาคม ๒๔๓๔

มรณะ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๖

ขอขอบพระคุณ

เนื่องในงานฌาปนกิจศพคุณแม่แถว **พหุลานนท์** ครั้งนี้ พวกข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูก–หลานของท่าน ได้ร่วมกันพิจารณา และเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะได้จัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์แด่แม่ขึ้น เพื่อเป็นการเทิดทูน และระลึกถึงซึ่งพระคุณของท่าน ในฐานะที่ท่านได้เคยเลี้ยงดูโอบอุ้มลูกหลานให้ได้รับความอบอุ่นมาตั้งแต่เล็กจนโตใหญ่ และให้มีชีวิตอยู่ได้จนทุกวันนี้ ข้าพเจ้าจึงพร้อมด้วย *สมบัติ ทีประวิภาต* และ *สมชาย พหุลานนท์* ร่วมกับเพื่อน ๆ อีกหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นให้เป็นรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์ ข้าพเจ้าก็ได้ไปขอเอาแต่เรื่องที่เป็นสาระประโยชน์ ต่อส่วนตัวและครอบครัว ไม่มากก็น้อยมาจัดพิมพ์ขึ้น และข้าพเจ้าก็ได้รับความกรุณาจากท่านผู้มีคุณวุฒิและคุณธรรมได้จัดหาข้อความของเนื้อเรื่องที่มีประโยชน์ ข้าพเจ้าจึงได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสืออนุสรณ์อย่างสมบูรณ์แบบ เช่นเรื่อง "**คติธรรมค้ำจุนโลก**" ของ *น.ต. ธำรงค์ อัครพัฒน์*

อนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ และ *ท่านมหาสำลี โสธโน* วัดพญาภู จ. น่าน ได้มอบให้คือ "**พุทธานุสสติกรรมฐาน**" และกระผมได้ขออนุญาตจาก *คุณอำพัน ฉายางกูร* เจ้าของ รพ. ไทยเขษมมา ๑ เรื่อง คือ "**เกร็ดความรู้**" ซึ่งพิมพ์อยู่ในหนังสือ พยุงรำลึก ซึ่งท่านก็อนุญาตให้มาด้วยความเต็มใจ ซึ่งเนื้อเรื่องที่ท่านทั้งสามได้มอบมาให้นี้เป็นทั้งคติธรรมและความรู้รอบตัว ข้าพเจ้าพร้อมด้วย พี่-น้อง ทุกคนขอกราบแทบเท้าทุกท่านที่ให้ความอุปการะในเนื้อเรื่องและการจัดพิมพ์ ถ้ามีสิ่งใดบกพร่องข้าพเจ้าขอรับไว้แต่ผู้เดียว ถ้าสิ่งใดเป็นความดีขอมอบให้แก่ท่าน

การจัดพิมพ์หนังสือครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือจาก *สมบัติ ทีประวิภาต* และ *สมชาย พหุลานนท์* พร้อมด้วยเพื่อน ๆ ที่รักใคร่กันให้ความช่วยเหลือทุกประการจนสำเร็จเป็นหนังสืออนุสรณ์

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าพร้อมด้วย พี่-น้อง ทุกคนขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้เกียรติมาในงานฌาปนกิจศพแม่.

แถบ พหุลานนท์ (บุตร)

ประวัติย่อ

คุณแม่แถว พหุลานนท์ เกิดวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ ปีมะโรง ณ บ้านเลขที่ ๑๗๐๓ ก. คลองบางผักหนาม ต. บางบำหรุ อ. บางกอกน้อย จ. ธนบุรี บิดาชื่อ คุณตาอ้น นิรัญชนานนท์ มารดาชื่อคุณยายเชย นิรัญชนานนท์ มีพี่น้องรวมกัน ๔ คน

๑. คุณป้าเจียน นิรัญชนานนท์

๒. คุณลุง ร.ท. วุธ นิรัญชนานนท์

๓. คุณแม่แถว พหุลานนท์

๔. คุณน้าชิต นิรัญชนานนท์

คุณแม่มีบุตรรวมกันทั้งหมด ๕ คน

๑. น.ส. บุญช่วย พหุลานนท์

๒. พออ. แถบ พหุลานนท์

๓. นางเล็ก ชีแอง

๔. นางสมจิตร ทีประวิภาต

๕. นายสมชาย พหุลานนท์

คุณแม่แถว พหุลานนท์ ท่านจากไปด้วยความสงบ เมื่อวันที่ ๑๗ พค. ๑๖ เวลา ๒๐ น. เศษ ณ ที่บ้านเลขที่ ๑๖๖๘ คลองผักหนาม บางบำหรุ บางกอกน้อย ธนบุรี.

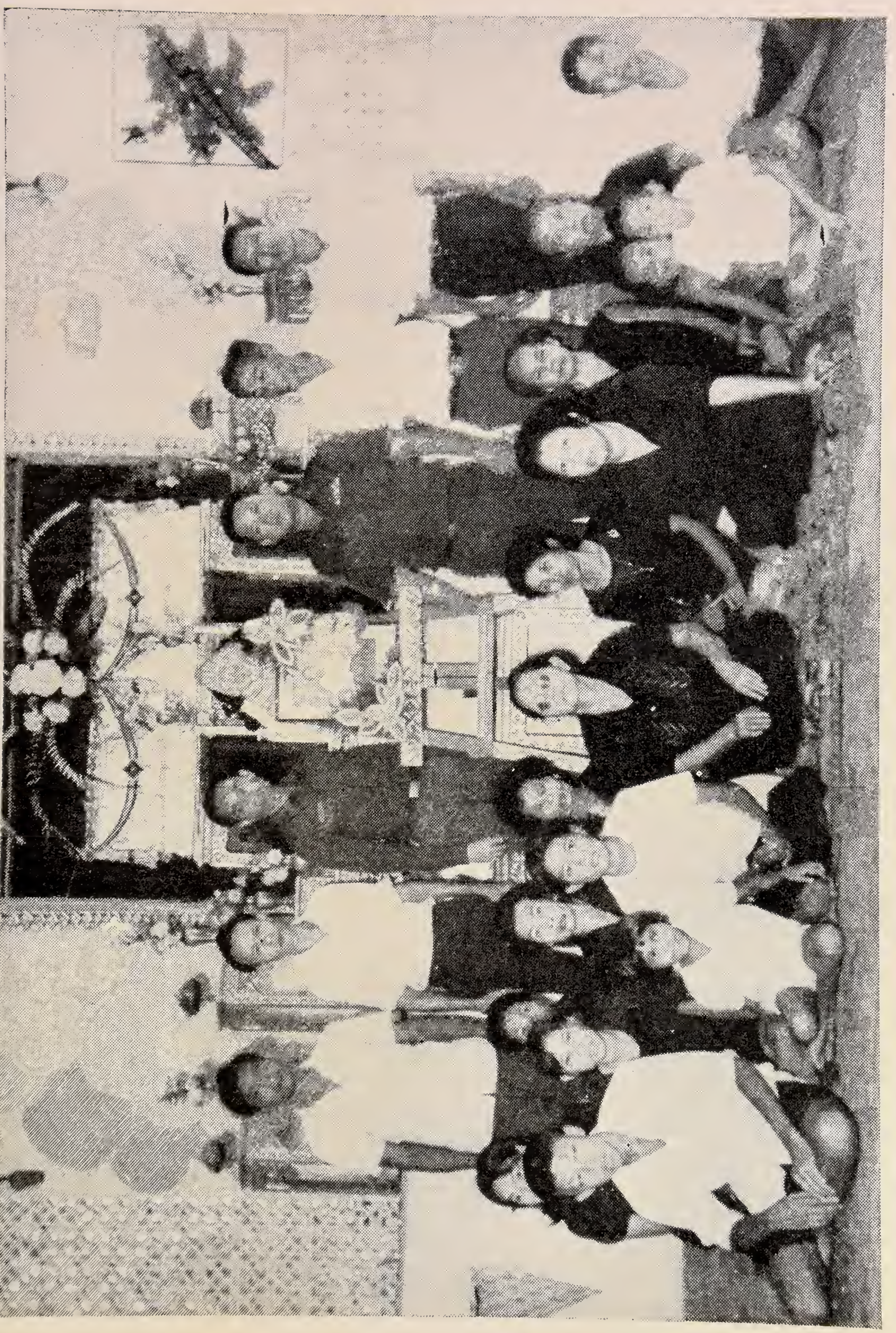
រូប ០០១ [illegible]

[illegible] พฤกษวงษ์ [illegible]

[illegible] เมื่อวันที่ ๑๑ พ.ย. ๒๔ [illegible] ๒๑ ก. ๒๔[illegible]

๒ ที่บ้านเลขที่ [illegible] คลอง[illegible] บางลำพู

[illegible] ธนบุรี.

คำนำ

หลักธรรมทั้งปวงที่มีอยู่ในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งล้ำค่าควรแก่การศึกษาและนำมาประพฤติปฏิบัติ แต่โอกาสที่จะศึกษาพระคัมภีร์ในพระไตรปิฎกนั้น ย่อมจะเป็นการยากต่อบุคคลทั่วไปที่จะค้นคว้า ทั้งนี้เพราะต้องใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามแม้แต่เกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ยังนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ควรแห่งความสนใจ เจ้าภาพจึงได้เลือกสรรหยิบยกเอาเฉพาะคติธรรมที่เหมาะสมกับค่านิยมของสังคมในยุคปัจจุบันมาเรียบเรียงขึ้นไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นคติเตือนใจแก่สาธุชนทั่วไป ซึ่งมีส่วนในความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ, สังคม, ครอบครัวและตนเอง คติธรรมที่นำมาเรียบเรียงไว้นี้ นาวาอากาศตรี ธำรงค์ อัครพัฒน์ อนุศาสนาจารย์ กองทัพอากาศ เป็นผู้ค้นคว้ารวบรวมจากพระคัมภีร์ รวมทั้งคติพจน์ของนักปราชญ์ที่สรรแล้ว สาระสำคัญของเนื้อหาโดยทั่วไปเป็นข้อพิจารณากระตุ้นเตือนให้บุคคลทุกระดับชั้นใช้ชีวิตในวงสังคมโดยความไม่ประมาท

พออ. แถบ พหุลานนท์ ได้มาขอหนังสือเรื่อง "**คติธรรมค้ำจุนโลก**" จากข้าพเจ้าโดยบอกว่าจะเอาไปจัดพิมพ์ในงานศพของคุณแม่ ข้าพเจ้าก็อนุญาตให้ และ พออ. แถบฯ ก็กล่าวว่า หนังสือ "**คติธรรมค้ำจุนโลก**" นี้เป็นเรื่องที่น่ารู้และน่าอ่านและน่าศึกษามาก สมควรที่บุคคลทั่วไปควรจะรู้ เพื่อการครองเรือนหรือครองสติให้อยู่ในศีลธรรม

หากหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้สนใจแล้ว ขอมอบความดีทั้งหมดให้แก่ท่านผู้อ่านทุก ๆ ท่าน หากมีการบกพร่องขึ้นขอได้โปรดอภัยในการครั้งนี้

หากท่านได้ทราบด้วยวิถีวิญญาณใดๆก็ตามข้าพ-เจ้าพร้อมด้วยลูกหลานทุก ๆ คนของท่าน ขออุทิศความดีแห่งหนังสือนี้เป็นส่วนกุศลแก่ท่านผู้ล่วงลับไปแล้วด้วยเทอญ

นต. ธำรงค์ อัครพัฒน์

อนุศาสนาจารย์ กองทัพอากาศ

๑๓ ธค. ๑๖

คติธรรมค้ำจุนโลก

๑. ความขลาดที่โลกสรรเสริญ

คนกล้าหาญในการทำความชั่วต่าง ๆ นั้น ชาวโลกมักสรรเสริญว่าเป็นคนเก่งกล้าและคนดัง แต่นักปราชญ์ หาได้สรรเสริญแม้แต่น้อยไม่ มีแต่ตำหนิว่าเป็นคนขี้ขลาดตาขาว จิตใจอ่อนแอตกเป็นทาสแห่งความชั่ว

(สคาถาวรรค สังยุตตนิกาย)

๒. สิ่งที่เป็นไปเพื่อความฉิบหายใหญ่

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราไม่มองเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปเพื่อความฉิบหายใหญ่เหมือนความประมาทนี้เลย

(เอกนิบาตร อังคุตตรนิกาย)

๓. หลักของนักปราชญ์

ผู้มีปัญญา เมื่อพลาดด้วยเท้าข้างหนึ่งย่อมตั้งหลักไว้ด้วยเท้าข้างหนึ่ง เมื่อยังไม่เห็นที่อื่นแน่นอนก็อย่าเพิ่งทิ้งถิ่นเดิมเสีย

(จาณกฺยศตก)

๔. มิตรที่ควรเว้น

มิตรที่คอยทำลายล้างประโยชน์ลับหลัง ต่อหน้าปากหวาน ควรเว้นเสียให้ห่างไกลเหมือนหม้อยาพิษที่มีน้ำนมอยู่ปากหม้อ

(จาณกฺยศตก)

๕. ตระกูลที่มีบุตรชั่ว

ต้นไม้ที่มีโพรงเป็นเชื้อเพลิง เมื่อเพลิงติดขึ้นในโพรงแล้ว อาจลุกลามไหม้ป่าทั้งหมดได้ เหมือนตระกูลที่มีบุตรชั่ว ย่อมทำให้วงศ์ญาติเหม็นไปด้วยฉะนั้นแล

(จาณกฺยศตก)

๖. ตระกูลที่มีบุตรดี

ต้นไม้ดีมีดอกหอมแม้ต้นเดียว เมื่อดอกบานแล้ว ย่อมส่งกลิ่นตลบไปทั่วป่า เหมือนตระกูลที่มีบุตรดี ย่อมเป็นศรีแก่วงศ์ญาติฉะนั้น

(จาณกฺยศตก)

๗. ลักษณะแห่งคนโง่

คนโง่แต่งตัวด้วยผ้าผ่อนดี ๆ มีราคาสูงแลดูไกล ๆ ก็ดูงาม ถ้ายังไม่เอ่ยปากพูดเมื่อไร ก็ดูยังงามอยู่ตราบนั้น

(จาณกฺยศตก)

๘. คนมีบุญเหมือนงูเหลือม

คนมีบุญ แม้ไม่ต้องขวนขวายก็ย่อมบรรลุถึงประโยชน์ทั้งหลายดังที่ปรารถนาไว้ตามคราว เหมือนงูเหลือมสละความขวนขวายเสียแล้วก็ยังได้ถิ่นที่มีอาหาร ธรรมดางูเหลือมมีเดือยเลื้อยไป ถ้าติดรากไม้ก็ต้องอยู่ที่นั่น ต่อเมื่อมีสัตว์วิ่งมาโดนเข้าจึงรัดเป็นอาหาร

(ราชนีติ)

๙. จะดูมิตรหรือศัตรู

อยู่เฉย ๆ ใครก็ไม่เป็นมิตรของใคร ใครก็ไม่เป็นศัตรูของใคร ต่อเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้วนั่นแหละจึงจะรู้แน่ว่าใครเป็นมิตร ใครเป็นศัตรู

(จาณกฺยศตก)

๑๐. เรือนที่เหมือนป่า

เรือนใดไม่มีมารดา มีแต่ภรรยาปากร้ายสามานย์ ควรจะไปอยู่เสียในป่าดีกว่า เพราะเรือนชนิดนั้นดุจป่าช้าผีดิบก็ไม่ปาน

(จาณกฺยศตก)

๑๑. มารดาบิดาเป็นศัตรูของบุตร

มารดาก็เป็นศัตรู บิดาก็เป็นไพรี เพราะไม่ให้บุตรศึกษาเล่าเรียนและอบรมแต่วัยเด็กจนกลายเป็นคนโง่ คนโง่ย่อมไม่มีสง่าผ่าเผยในที่ประชุม ดุจกาในฝูงหงส์แล

(จาณกฺยศตก)

๑๒. บุตรที่ควรและไม่ควรประคับประคอง

พึงประคับประคองบุตร ภายในระยะอายุ ๕ ขวบ พึงเฆี่ยนตีบุตรในระหว่างต่อไปอีก ๑๐ ปี พอบุตรมีอายุ ๑๖ ปี ให้พึงถือว่าบุตรนั้นเป็นมิตรของตน การประคับประคองหรือโอ๋บุตรจนเหลิง มีโทษมาก การเฆี่ยนตีบุตรพอให้เข็ดหลาบมีคุณมาก เพราะฉะนั้นบุตรก็ดี ศิษย์ก็ดี ต้องเฆี่ยนตี อย่าประคับประคองนักเลย จึงจะไม่เสียใจและช้ำใจภายหลัง

(จาณกฺยศตก)

๑๓. ความประพฤติพอดี

อ่อนเกินไปก็ถูกเขาข่มเหง แข็งเกินไปก็ถูกเขาจองเวร ผู้ปกครองคนเมื่อทราบเหตุสองประการ

นี้แล้ว พึงประพฤติให้พอดีๆ เพราะคนที่อ่อนจนเปียก หรือแข็งจนกระด้าง ก็ไม่อาจตั้งตัวเป็นใหญ่ได้ ฉะนั้น จึงควรประพฤติคู่กันไป

(ราชนีติ)

๑๔. โทษของกาม

โทษของกามนั้น มีอยู่มาก เช่นเต็มไปด้วยความทุกข์ มีสุขน้อยก่อเวรก่อร้าย เป็นบ่อเกิดแห่งความโศกเศร้าเสียใจ มีพิษมาก ประดุจก้อนเหล็กที่ร้อนมีความคับแค้นเป็นมูลรากและมีทุกข์เท่านั้นเป็นผล จุดสุดยอดของกามก็คือมีน้ำเป็นที่สุด (อุทฺกกนฺโต กาโม) เพราะฉะนั้นผู้มีปัญญาพึงพิจารณาให้แยบคายเสียก่อนแล้วจึงค่อยเสพ เสพแล้วจึงพิจารณาภายหลัง มักจะประสบแต่ความหงอยเหงาเศร้าเสียใจ ดุจนกกระเรียนแก่ที่ติดอยู่ในเปลือกตมฉะนั้นแล

(ปกิณฺณกนิบาตชาดก)

๑๕. ลักษณะแห่งคนขยัน

คนขยัน ย่อมมีลักษณะดังนี้คือ เห็นงานใหญ่น้อยดุจเด็กเห็นขนมหวานวิ่งเข้าใส่ รีบจัดทำธุระที่คาด

ไว้ว่าจะทำให้เสร็จไป รีบทำธุระที่ปรากฏเฉพาะหน้าโดยไม่ชักช้า และรีบทำการงานนั้นโดยไม่ย่อท้อถอย

(ปจฺจุปฺปนฺนโชนกถา)

๑๖. ผู้กินไม่รู้จักอิ่ม

กองไฟ ทะเลใหญ่ และคนละโมบ คือ คนฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ คอร์รัปชั่น สามอย่างนี้ ถึงแม้ใครจะให้สิ่งของเงินทองเป็นอันมาก ตลอดจนยกมหาสมบัติในจักรวาลให้ ก็หาทำให้อิ่มได้ไม่

(มงคลทีปนี)

๑๗. เปรต ๔ จำพวก

๑. ชนิดรูปร่างไม่สมประกอบซูบผอมอดโซ

๒. ชนิดรูปร่างพิการเช่นกายเป็นมนุษย์ แต่ศีรษะเป็นอย่างของสัตว์ดิรัจฉาน เช่นเป็นกาบ้าง เป็นสุกรบ้าง เป็นงูบ้าง

๓. ชนิดรูปร่างพิกล เสวยกรรมกรณ์อยู่ตามลำพังด้วยอำนาจบาปกรรม

๔. ชนิดรูปร่างอย่างของมนุษย์ปกติ แม้เป็นผู้มีวิมานที่หรูหราเป็นที่อยู่ แต่ในเวลากลางคืน

ต้องออกจากวิมานไปเสวยกรรมชั่วจนกว่าจะใกล้รุ่ง เรียกว่าเวมานิกเปรต

(เปตฺตวตฺถุ)

๑๘. สิ่งหาได้ยาก

ถ้อยคำที่แน่นอน ก็หาได้ยาก บุตรผู้ทำให้บิดามารดาเกิดความชื่นใจสุขใจก็หาได้ยาก ภริยาที่รักสามีเสมอดวงใจก็หาได้ยาก คนของเราที่เราบำรุงเลี้ยงและเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเขา เขาจะรักเราจริง ๆ ก็หายาก

(จาณกฺยศตก)

๑๙. ความลำบากของคน

หาเลี้ยงชีพโดยอาศัยเขาข้างเดียวก็ลำบาก อยู่ไม่มีความดีของตนเป็นที่พึ่งแก่ตน ก็ลำบาก พึ่งพาอาศัยผู้อื่นอยู่ก็ลำบาก คนไร้ทรัพย์พยายามทำงานก็ลำบาก ความจนลำบากยิ่งกว่าสิ่งทั้งปวงแล

(จาณกฺยศตก)

๒๐. สิ่งที่ว่างเปล่า

บ้านที่ไร้บุตร เป็นบ้านที่ว่างเปล่า ประเทศที่ไร้เจ้า ก็เป็นเมืองร้าง ปากของคนที่ไร้ปัญญา เป็น

ปากเปล่า ความไร้สมบัติทั้งภายในและภายนอกเป็นความว่างเปล่าที่น่าอนาถที่สุด

(ธมฺมนีติ)

๒๑. สิ่งที่ปราศจากความสดชื่น

บุรุษไร้วิชาย่อมเศร้าโศก เมถุนไร้คนก็แห้งแล้ง ประชาชนไม่มีอาหารกินก็เศร้าโศก ราชสมบัติปราศจากพระราชาก็ร่วงโรย

(จาณกฺยศตก)

๒๒. มนุษย์ ๔ จำพวก

๑. มนุสฺสเปโต	มนุษย์อย่างเปรต
๒. มนุสฺสติรจฺฉาโน	มนุษย์อย่างดิรัจฉาน
๓. มนุสฺสเนรยิโก	มนุษย์อย่างสัตว์นรก
๔. มนุสฺสภูโต	มนุษย์แท้ คือ มีมนุษยธรรม

(ฎีกามาเลยฺยสูตร)

๒๓. สิ่งที่ควรถือเอา

น้ำทิพย์ถึงอยู่ในยาพิษก็ควรถือเอา สุวรรณ (ทองคำ) ถึงอยู่ในสิ่งโสโครกก็ควรถือเอา วิชาที่สูงค่าถึงแม้ว่าอยู่ในคนต่ำต้อยก็ควรถือเอา สตรีรัตนะ

(นางแก้ว) ถึงแม้จะเกิดอยู่ในตระกูลต่ำปานใด ก็ควรเลี้ยงดูด้วยความทะนุถนอม

(จาณกฺยศตก)

๒๔. คนที่เราจะรู้ว่าดีหรือไม่

จะดูข้าให้ดูเวลาใช้งาน จะดูวงศ์วานให้ดูในเวลาตกทุกข์ได้ยาก จะดูมิตรให้ดูเมื่อเกิดอันตราย จะดูเมียให้ดูในยามไร้ทรัพย์สมบัติ

(จาณกฺยศตก)

๒๕. เหตุให้เกิดความละอายและเกรงกลัวต่อความชั่ว

พิจารณาถึงชาติตระกูลของตน
พิจารณาถึงอายุของตน
พิจารณาถึงความดีที่ตนทำมา
พิจารณาถึงความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียน
พิจารณาถึงความทุกข์ทรมานที่ตนจะได้รับในข้างหน้าเพราะการทำชั่วนั้น ๆ

(ปรมตฺถทีปนี)

๒๖. ความพินาศของพลเมือง

พลเมืองที่ไม่มีนายก (ผู้นำ) ก็ฉิบหายมีนายกหลายคนก็พินาศ มีนายกคนเดียวแต่ทุศีลก็เกิดความ

ปั่นป่วนเดือดร้อนหายนะ มีหญิงชั่วเป็นหัวหน้าก็ฉิบหาย มีคนหนุ่มคะนองเป็นนายกก็ล่มจม

(ราชนีติ)

๒๗. พึงศึกษาเยี่ยงกา

เสพเมถุนในที่ลับ เก็บซ่อนของกินไว้เสมอ ๆ ระวังตัวไม่เผลอ และไม่เกียจคร้านในการหากิน พึงศึกษาเยี่ยงกา ๔ อย่างนี้

(จาณกฺยศตก)

๒๘. สิ่งที่ไม่น่าวิตก

ถ้ามีความสามารถ จะไปกลัวอะไรกับภาระที่หนัก ถ้ามีความตั้งใจจริงจะไปวิตกอะไรกับผลที่อยู่ห่างไกล ถ้ามีวิชาความรู้จริงจะไปวิตกอะไรกับการไปต่างประเทศ และถ้ามีวาจาน่ารักแล้ว จะไปวิตกอะไรกับคนอื่น

(จาณกฺยศตก)

๒๙. สิ่งที่หาไม่ได้

จะหาความซื่อตรงจากตัสกร(ศัตรู)ได้ที่ไหนจะหาความอดทนจากทุรชนได้ที่ไหน จะหาความเสน่หาอันแท้จริงจากหญิงแพศยา หรือชายแมงดาได้ที่ไหน

จะหาความสัตย์จากคนที่หลงใหลในกามคุณได้ที่ไหน คนมักโกรธจะหาความสุขได้ที่ไหน จะหาสตรีที่มีสติมั่นคงได้ที่ไหน และคนโง่เขลาจะหาไมตรีกับใครได้ที่ไหน

(จาณกฺยศตก)

๓๐. การทรมานคน ๔ จำพวก

คนมีกำลังพึงทรมานด้วยความสมานคนขลาดพึงทรมานด้วยการแยกให้อยู่โดดเดี่ยว คนมักได้พึงทรมานด้วยการเพิ่มให้ตามที่ต้องการ ส่วนคนหัวดื้อพึงทรมานด้วยอาชญา

(ราชนีติ)

๓๑. สมบัติประจำชีวิต ๕ อย่าง

๑. อายุ

๒. กรรมดีกรรมชั่ว

๓. ทรัพย์

๔. วิชาความรู้

๕. ความตาย ทั้ง ๕ อย่างแล คือ สมบัติอันแท้จริงประจำชีวิต

(หิโตปเทศ)

๓๒. คนมีชีวิตอยู่เป็นทุกข์เพราะมีธรรม ๕

๑. ไม่มีศรัทธาเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย

๒. ไม่มีความละอายต่อความชั่ว

๓. ไม่มีความเกรงกลัวต่อความชั่ว

๔. มีความเกียจคร้าน และ

๕. มีความรู้ชั่วเช่นรู้วิชาโจรกรรมเป็นต้น หรือมีความรู้ดี แต่นำไปใช้ในทางชั่ว

(ปญฺจกนิบาต)

๓๓. คนเป็นเหมือนคนตาย ๕ จำพวก

๑. คนตกทุกข์ได้ยากแสนสาหัส

๒. คนเจ็บหนัก

๓. คนบ้าไม่มีทางหาย

๔. คนเป็นหนี้รุงรัง และ

๕. คนผู้แต่จะพึ่งบุญบารมีผู้อื่น

(โลกนิติ ปกิณฺณกัณฑ์)

๓๔. สิ่งไม่ควรบอกเล่า ๕ อย่าง

๑. การเสียทรัพย์

๒. ความเจ็บใจ

๓. ความทุจริต คือความประพฤติชั่วเสียหายภายในบ้านของตน

๔. การถูกล่อลวง และ

๕. ความขายหน้าหรือการถูกดูหมิ่น

(หิโตประเทศ)

๓๕. อานิสงส์แห่งความอดทน ๕ อย่าง

๑. เป็นที่รักและพอใจของชนเป็นอันมาก
๒. ไม่มากไปด้วยเวร
๓. ไม่มากไปด้วยโทษหรือศัตรู
๔. มีสติสัมปชัญญะดีไม่หลงตาย และ
๕. เมื่อตายแล้ว มีสุคติสวรรค์เป็นที่หวังได้

(ปญฺจกนิบาต)

๓๖. โทษของการบวชเมื่อแก่

๑. มักหัวดื้อ ว่ายากสอนยาก

๒. เป็นคนละเอียดลออได้ยาก (หยาบ)

๓. ยากที่จะมีมรรยาทเรียบร้อย

๔. ยากที่จะทรงจำธรรม ความจำเลอะเลือน

๕. ยากที่จะทรงจำวินัย ปฏิบัติธรรมวินัยรุ่มร่ามเสมอ และ
๖. มักได้ หรือละโมบ

๓๗. เหตุที่ทำให้พระศาสนาเสื่อม

๑. ไม่ฟังธรรมโดยเคารพ
๒. ไม่เรียนธรรมโดยเคารพ
๓. ไม่ทรงธรรมกวีโดยเคารพ
๔. ไม่พิจารณาเนื้อความของธรรมที่ตนทรงจำไว้โดยเคารพ และ
๕. รู้เนื้อความแห่งธรรมแล้วไม่ปฏิบัติตามโดยเคารพ

(ปญฺจกนิบาตฺถ)

๓๘. คุณสมบัติของผู้เป็นหัวหน้าคน

๑. มีความอดทนสูง
๒. ตื่นอยู่เสมอคือปัญญาเห็นกาลไกล
๓. มีความขยันเป็นกิจวัตร
๔. เฉลี่ยเผื่อแผ่เป็นนิสัย
๕. เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา
๖. หมั่นตรวจตรา

(ราชนีติ)

๓๙. บริขาร ๘

๑. อุตตราสงฆ์ ผ้าจีวร

๒. สังฆาฏิ ผ้าพาด

๓. อันตรวาสก ผ้าสบง

๔. บาตร

๕. มีดโกนพร้อมทั้งหินลับ

๖. เข็มเย็บผ้า พร้อมด้วยด้าย

๗. รัดประคต ผ้าคาดเอว

๘. ธรรมกรก ผ้ากรองน้ำ

ถ้าเพิ่มร่มและรองเท้าเข้าอีกก็เป็นบริขาร ๑๐

(มงคลทีปนี)

๔๐. คนที่ห้ามตนจากความชั่วได้

๑. คนมีตระกูลสูง

๒. คนมีปัญญาดี

๓. คนมีความเจริญด้วยคุณธรรม

๔. คนแกล้วกล้า

๕. คนมีศีล

๖. คนคงแก่เรียน

๗. คนขยัน

๘. คนมีธรรมไปสู่สุคติ (ศีล ๕ ธรรม ๕)

(ธมฺมนีติ)

๔๑. คนที่ปิดความลับไว้ไม่ได้

๑. คนเจ้าราคะ มักมากในกาม

๒. คนเจ้าโทสะ มักโกรธและประทุษร้าย

๓. คนเจ้าโมหะ โง่, เห่อ, ไม่ชอบเหตุผล

๔. คนขี้ขลาด

๕. คนชอบของกำนัลเห็นแต่ได้

๖. สตรี

๗. นักเลงสุรา

๘. กระเทย หรือ บัณเฑาะว์ หรือคนสองเพศ

๙. เด็ก

(มิลินทปัญหา)

๔๒. เจ้าชายสิทธัตถกุมารทรงเรียนสำเร็จ ศาสตร์ ๑๘ ประการ

๑. สุติศาสตร์ ความรู้รอบตัว

๒. สมมติศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบประเพณี

๓. สังขยาศาสตร์ วิชาคำนวณ

๔. โยคศาสตร์ วิชาทำเครื่องยนต์

๕. นิติศาสตร์ วิชากฎหมาย

๖. วิเสสิกศาสตร์ วิชาการค้า

๗. คันธัพพศาสตร์ วิชาระบำ ดนตรี

๘. คณิกศาสตร์ วิชาออกกำลังกาย

๙. ธนุเพทศาสตร์ วิชายิงธนู

๑๐. ปราณศาสตร์ วิชาโบราณคดี

๑๑. ติกิจฉาศาสตร์ วิชาแพทย์

๑๒. อติหาสศาสตร์ วิชาวรรณคดี

๑๓. โชติศาสตร์ วิชาดาราศาสตร์

๑๔. มายาศาสตร์ วิชาพิชัยสงคราม

๑๕. เหตุศาสตร์ วิชารู้เหตุการณ์ที่จะเกิดมีขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

๑๖. เกตุศาสตร์ วิชาพูด

๑๗. มันตศาสตร์ วิชาเวทมนตร์คาถาอาคมและ

๑๘. สัททศาสตร์ วิชาไวยากรณ์

(ธมฺมนีติ สปฺปกถา)

๔๓. ควรห่างไกลทุรชน

ทุรชนแม้จะมีวิชาอาคมมาก ก็ควรหลีกให้ห่างไกล เหมือนงูร้ายแม้ประดับด้วยแก้วมณี ก็หาความปลอดภัยแก่ตัวเราไม่ได้

(จาณกฺยศตก)

๔๔. ชายผู้ฉลาดชนะหญิง

๑. ไม่หลงหญิงที่มาหาตน
๒. เมื่อหญิงกลับไปแล้วก็ไม่เศร้าโศก

(ขุททกนิกาย พุทธอุทาน)

๔๕. ละอายดีและไม่ดี

๑. หญิงแพศยา มีความละอายก็เสื่อม
๒. หญิงมีตระกูล ไม่ละอายก็เลวทราม

(วฺยาการศตกะ)

๔๖. ลักษณะของบัณฑิต

๑. ย่อมไม่แสดงอาการสูงในเมื่อประสบสุข
๒. ย่อมไม่แสดงอาการต่ำในเมื่อประสบทุกข์

(ธมฺมบทภาค ๔)

๔๗. ความรักเกิดด้วยเหตุ ๒ ประการ

๑. ด้วยเคยอยู่ร่วมกันมาในกาลก่อน

๒. ด้วยอุปการเกื้อกูลกันเห็นใจกันในปัจจุบัน เหมือนดอกบัวอาศัยโคลนกับน้ำ จึงงอกขึ้นในน้ำฉะนั้น

(ธมฺมบทภาค ๒ และ ๕)

๔๘. ความต่างแห่งงูร้ายกับคนชั่ว

งูร้ายก็น่ากลัว คนชั่วก็น่ากลัว แต่คนชั่วน่ากลัวกว่างูร้าย เพราะงูร้ายอยู่ในอำนาจแห่งอาวุธ,มนต์และยาคนชั่วใครจะห้ามได้

(จาณกฺยศตก)

๔๙. ความเมาของคน

๑. เมาว่าตนยังหนุ่มสาวอยู่

๒. เมาว่าตนแข็งแรงไม่มีโรค

๓. เมาว่าชีวิตตน ยังจะอยู่ได้นานไม่ตายง่าย ๆ

(ติกนิบาต)

๕๐. ความรู้จักประมาณ

๑. รู้จักประมาณในการแสวงหา
๒. รู้จักประมาณในการรับ
๓. รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สรอย

(ธมฺมบทภาค ๑)

๕๑. เศษที่ไม่ควรให้เหลือ

๑. เศษหนี้
๒. เศษไฟ
๓. เศษศัตรู
๑. เศษพยาธิ์

ทั้ง ๔ เศษนี้ ต้องขจัดให้หมดสิ้น มิฉะนั้นมันจะงอกงามเจริญขึ้นอีก

(จาณกฺยศตก)

๕๒. มิตรจืดจาง

๑. เพราะจู้จี้กันเกินไป
๒. เพราะห่างเหินกันเนิ่นนาน
๓. เพราะขอกันพร่ำเพรื่อ

(ธมฺมนิติ มิตฺตกรณ)

๕๓. สิ่งที่ไร้ผล

๑. ต้นไม้ที่อยู่ใกล้ฝั่ง

๒. ทรัพย์อยู่ในเงื้อมมือของผู้อื่น

๓. กิจการตกอยู่ในเงื้อมมือสตรี

(จาณกฺยศตก)

๕๔. กิริยาของคนเลว

๑. ไม่มีใครเชิญก็เข้าไปเอง

๒. ไม่มีใครถามก็พูดพล่าม

๓. สรรเสริญเยินยอตนเอง

(วฺยาการศตกะ)

๕๕. สิ่งควรละเว้น

๑. ลูกเมียของผู้อื่น

๒. ทรัพย์ของผู้อื่น

๓. คำนินทาเยาะเย้ยของคนอื่น

๔. ทำโลเลในสำนักครู

ทั้ง ๔ อย่างนี้พึงละเว้นให้ห่างไกล

(จาณกฺยศตก)

๕๖. ศัตรูครอบครัว

๑. บิดาทำหนี้สินรุงรังไว้ ชื่อว่าเป็นศัตรู
๒. มารดามักมากในกาม ชื่อว่าเป็นศัตรู
๓. ภริยารูปสวยก็ ชื่อว่าเป็นศัตรู
๔. บุตรโง่เขลาก็ชื่อว่าเป็นศัตรู

(จาณกยศตก)

๕๗. สิ่งที่ไม่งาม

๑. เครื่องประดับที่ไม่มีผ้า
๒. โภชนาไม่มีกับ
๓. สตรีไม่มีนม
๔. ชีวิตไม่มีวิชา
๕. ภริยาไม่มีการปรนนิบัติสามี

(จาณกยศตก)

๕๘. ผัว ๕ จำพวก

๑. ผัวพ่อ รักภริยาดุจพ่อรักลูก
๒. ผัวพี่ รักภริยาดุจพี่รักน้อง
๓. ผัวพึ่ง ผัวแมงดาเกาะเมียกิน
๔. ผัวผัว ผัวก้มหน้าก้มตาผลิตลูก
๕. ผัวผี ผัวอันธพาล

๕๙. เมียเลว ๕ จำพวก

๑. เมียเพชฌฆาต	เมียสังหารผัวหรือคบชู้ให้ฆ่าผัว
๒. เมียโจร	ยักยอกทรัพย์ผัวไปเล่นการพนันหรือหายนะอย่างอื่น
๓. เมียตะกร้า	ทำทีไปจ่ายตลาดแต่ไปหาเศษหาเลยที่โรงแรมหรือโมเต็ล
๔. เมียธุรกิจ	ขับรถไปธุรกิจแต่เบื้องหลังนำเงินไปแลกกับชายหนุ่ม
๕. เมียลิเก	ตีหน้าสนิทกับผัวเวลาไปทำชั่วกลับมา

(สํสนุทนากถา)

๖๑. เมียหน่ายผัวด้วยเหตุ

๑. ผัวแก่ทำงานไม่ได้เลย

๒. ผัวขี้โรค

๓. ผัวขี้เหล้าขี้เมา

๔. ผัวเจ้าชู้

๕. ผัวนักเลง

๖. ผัวจู้จี้ขี้หึง

๗. ผัวเพิกเฉยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ

๘. ผัวมีอวัยวะเพศไม่สมประกอบ

๙. ผัวไม่ทำมาหากินเป็นหลัก

๑๐. ผัวโง่เขลาและเข็ญใจ

๖๑. ผัวหน่ายเมียด้วยเหตุ

๑. เมียหยิ่งจองหองถือว่าตนร่ำรวย

๒. เมียถือทิฐิว่าตนมีความรู้สูง

๓. เมียถือทิฐิว่าตนมีตระกูลสูง

๔. เมียอวดดีว่าตนมีวงศ์ญาติมีเกียรติ

๕. เมียทะนงว่าตนเป็นคนสวย

๖. เมียทะนงว่าตนเป็นคนเด่นหรือดัง

๗. เมียมีกิริยามรรยาทหยาบคาย

๘. เมียขี้โรค

๙. เมียแก่

๑๐. เมียดูหมิ่นญาติพี่น้องของผัว

๑๑. เมียมักมากในกามคุณ

๑๒. เมียมีความปรารถนาลามก

๑๓. เมียด่าบรรพบุรุษ ทั้งด้อรั้น

๑๔. เมียเห็นแก่ตัวจัด

๑๕. เมียเพิกเฉยต่อหน้าที่

๑๖. เมียมีกลิ่นตัวแรงจัด

๑๗. เมียประพฤติตัวเป็นนักเลง

๑๘. เมียไม่สนใจต่อการบ้านการครัว

๑๙. เมียดุร้ายทารุณ

๒๐. เมียมีรูปร่างวิบัติ

(นานาภริยากถา)

๖๒. กรรมที่ให้ผลต่างกัน

๑. มีอายุยืน	เพราะไม่ฆ่าสัตว์
๒. มีโรคน้อย	เพราะไม่เบียดเบียนสัตว์
๓. มีผิวพรรณดี	เพราะอดทนไม่โกรธตอบ
๔. มีเดชานุภาพมาก	เพราะไม่ริษยา
๕. มีสมบัติมาก	เพราะบริจาคทำบุญให้ทาน
๖. มีตระกูลสูง	เพราะความอ่อนน้อม
๗. มีปัญญาเฉลียวฉลาด	เพราะคบสัตบุรุษ

(สุภสูตร)

๖๓. คุณธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นพระอินทร์

๑. เลี้ยงบิดามารดา
๒. มีความเคารพผู้ใหญ่ในสกุล
๓. มีวาจาอ่อนหวานน่าคบ
๔. เลิกยุยงส่อเสียด
๕. กำจัดความตระหนี่เสียได้
๖. มีความซื่อสัตย์
๗. ข่มความโกรธเสียได้

(ธรรมบทภาค ๒)

๖๔. คุณสมบัติของผู้เป็นครู

๑. ทำตนให้ศิษย์รักโดยไม่ทำตัวอย่างเลว ๆ ให้ศิษย์เห็น
๒. ทำตนให้เป็นที่ยำเกรงของศิษย์
๓. อบรมตนให้ทันสมัยก้าวหน้าอยู่เสมอ
๔. ไม่เบื่อหน่ายในการพร่ำสอน
๕. อดทนต่อถ้อยคำสูงต่ำของศิษย์
๖. ขยายคำอธิบายให้ลึกซึ้งโดยลำดับ
๗. ไม่ชักนำในสิ่งที่ไม่ควร

(สารัตถปกาสินี)

๖๕. ชราทุกข์ ๗ อย่าง

๑. มีผิวไม่งาม

๒. มีกำลังทราม

๓. ร่างกายทรุดโทรม

๔. มีร่างกายงกงัน

๕. มีฟันหัก

๖. มีนัยน์ตาฝ้าฟาง

๗. มีหูตึง หูหนัก

(ฎีกาธัมมจักร)

๖๖. โทษของทุจริต

๑. แม้ตนเองก็ติเตียนตนเองได้

๒. ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วติเตียนได้

๓. กิตติศัพท์ที่ลามกย่อมฟุ้งไป

๔. เป็นผู้หลงตาย

๕. ตายแล้วไปสู่ทุคติ

(มงคลทีปนี)

๖๗. ความชนะที่ไม่ดี

๑. ผู้ที่ชนะคนต่ำช้า มิได้ชื่อว่าชนะดี

๒. ผู้ที่ชนะคนที่กำลังน้อย มิได้ชื่อว่าลูกผู้ชาย

๓. ผู้ที่ชนะคนมีกำลังมาก ชื่อว่าบุรุษพิเศษ

๔. ผู้ที่เบียดเบียนคนยอมแพ้ ไม่ชื่อว่าคนดีเลย

(ราชนีติ)

๖๘. คนไร้วิชา ๖ จำพวก

๑. คนเกียจคร้าน

๒. คนปัญญาทราม

๓. คนสาละวนแต่ความสุข

๔. คนที่พยาธิเบียดเบียน

๕. คนชบเซาหาวนอนเป็นนิสัย

๖. คนมักมากในกามคุณ

(วุยาการศตกะ)

๖๙. กิจการที่ต้องรีบทำ

๑. ในการราชาภิเษก

๒. ในการกำจัดศัตรู

๓. ในการยกเจ้าสาวให้เขา

๔. ในการหาทรัพย์

๕. ในการเรียนวิชา

๖. ในเรื่องเจ็บไข้

(วุยาการศตกะ)

๗๐. เบ็ญจราชกกุธภัณฑ์ ๕

๑. พระขรรค์
๒. เศวตฉัตร
๓. มงกุฎ
๔. ฉลองพระบาท
๕. พัดวาลวิชนี

(อภิธานปฺปทีปิกา)

๗๑. ลักษณะการกราบไหว้ ๖ อย่าง

๑. อภิวาท	กราบเท้า
๒. วันทนาการ	ไหว้
๓. นิปัจจนาการ	ซบศีรษะ
๔. อัญชลีกรรม	ประณมมือ
๕. นมการ	นบนิ้วน้อมเศียร
๖. นมัสการ	กราบไหว้

(พระราชนิพนธ์ ร. ๔)

๗๒. ลักษณะของวีระบุรุษ ๖ อย่าง

๑. ในยามทุกข์	มีใจหนักแน่น
๒. ในยามสุข	มีใจสงบเสงี่ยม
๓. ในที่ประชุม	พูดจาองอาจ

๔. ในสงคราม มีใจแกล้วกล้า

๕. ในลาภยศ แสดงความยินดี

๖. ในการศึกษา ตั้งหน้าพยายาม

(หิโตปเทศ)

๗๓. ลักษณะของมิตรแท้ ๗ อย่าง

๑. ให้สิ่งที่ให้ได้โดยยาก

๒. ทำสิ่งที่ทำได้โดยยาก

๓. อดทนสิ่งที่อดทนได้โดยยาก

๔. เปิดเผยความลับของตนแก่เพื่อน

๕. ปกปิดความลับของเพื่อนมิให้แพร่งพราย

๖. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติหรือยามมีอันตราย

๗. ไม่ดูหมิ่นเพราะความขาดแคลนทรัพย์

(มงคลทีปนี)

๗๔. สหชาติเกิดวันเดียวกับพระพุทธเจ้า

๑. พระนางพิมพาเทวี มารดาของพระราหุล

๒. นายฉันนะอำมาตย์

๓. กาฬุทายี อำมาตย์

๔. เจ้าชายอานันทะ

๕. พญาม้ากัณฐกะ

๖. ต้นมหาโพธิ์

๗. ขุมทรัพย์ ๔ แห่ง

(เวสสันตรทีปนี)

คำนำ

ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลที่พึงได้จากการนี้ แด่คุณโยมแถว หากคุณโยมแถวได้ทราบด้วยวิถีวิญญาณใด ๆ ก็ขอได้มาอนุโมทนาส่วนกุศลนี้ด้วยเถิด อนึ่งขอขอบพระคุณบุรพาจารย์ทั้งหลายที่ได้แต่งหนังสือเกี่ยวกับเรื่องพุทธานุสสตินี้ไว้ให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าไว้ ณ ที่นี้ด้วย หากท่านล่วงลับไปสู่สัมปรายิกภพภายภาคเบื้องหน้าแล้ว ก็ขออุทิศส่วนกุศลที่พึงได้จากการนี้แด่ท่านเหล่านั้นทุกท่าน

อนึ่ง ในการนี้หากจะมีข้อผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้นแล้วไซร้ ข้าพเจ้าขอน้อมรับความผิดนั้นทั้งหมดแต่ผู้เดียว และขออภัยท่านผู้อ่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำลี โสธโน

(พระมหาสำลี โสธโน)

พุทธานุสสติกรรมฐาน

พุทธานุสสติกรรมฐานนี้ เหมาะกับบุคคลผู้เป็นสัทธาจริต คือ เป็นคนมักเชื่อพึ่งผู้อื่น มากไปด้วยความเลื่อมใสในพุทธาทิคุณ ยินดีในศีลทานการกุศลสุจริตต่างๆ ฉะนั้น ผู้ที่เจริญพุทธานุสสติกรรมฐานได้ผล ต้องเป็นคนที่เป็นสัทธาจริต ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงพุทธานุสสติพอเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและปฏิบัติของกุลบุตรผู้ใคร่ในธรรมต่อไป

พุทฺธานุสฺสติภาเวตุกาโม กุลบุตรผู้ใคร่ที่จะเจริญพุทธานุสสติกรรมฐานนี้ พึงทำจิตของตนให้ประกอบด้วยความเลื่อมใส ไม่หวั่นไหวในพระพุทธคุณ พึงไปสู่เสนาสนะคือที่อยู่อันสงัดหาสิ่งรบกวนมิได้ที่ใดที่หนึ่งแล้ว นั่งขัดสมาธิตั้งกายให้ตรง พึงระลึกนึกถึงคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยบทว่า อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสธมฺมสารถิ สตฺถา เทว มนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติฯ ดังนี้ก็ได้ หรือจะระลึกว่า โส ภควา อิติปิ อรหํ โส ภควา อิติปิ สมฺมา

สมฺพุทฺโธ โส ภควา อิติปิ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน ภควา อิติปิ สุคโต โส ภควา อิติปิ โลกวิทู โส ภควา อิติปิ อนุตฺตโร โส ภควา อิติปิ ปุริสธมฺมสารถิ โส ภควา อิติปิ สตฺถา เทวมนุสฺ สานํ โส ภควา อิติปิ พุทฺโธ โส ภควา อิติปิ ภควาฯ ดังนี้ก็ได้ หรือจะระลึกแต่บทใดบทหนึ่ง มีบทว่า อรหํ เป็นต้นก็ได้ ดังต่อไปนี้

อรหํ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า *อรหํ* เพราะอรรถาธิบายดังต่อไปนี้

๑. พระพุทธองค์เป็นผู้ไกลจากข้าศึกคือกิเลส อธิบายว่า พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในที่อันไกลยิ่งจากกิเลสทั้งปวง เพราะกิเลสทั้งหลายมีราคะความกำหนัดยินดีเป็นต้น พระองค์ขจัดเสียแล้วด้วยพระแสงแก้ว คืออริยมรรคญาณ เหตุดังนั้น จึงทรงพระนามว่า อรหํ

๒. พระพุทธองค์หักเสียได้ซึ่งกำกงแห่งสังสารวัตร อธิบายว่า สังสารวัตรนั้นได้แก่สังสารวัฏฏ อันมีเบื้องต้นและที่สุดมิได้ปรากฏ อันสัตว์ทั้งหลายเวียนเกิดเวียนตายไม่มีที่สิ้นสุดสังสารวัตรนี้มีอวิชชาภพและตัณหาเป็นดุม มีสังขารทั้ง ๓ คือ ปุญญาภิสังขาร

อภิสังขารคือ บุญ อปุญญาภิสังขาร คือ บาป อเนญ-ชาภิสังขาร อภิสังขารที่ไม่ใช้ทั้งบุญและบาปเป็นกรรม มีชราความแก่มรณะความตายเป็นกง อันปัจจัยแห่งตน มีเหตุปัจจัยเป็นต้น ล้อมเข้าด้วยเพลา คือ อาสวสมุทัย (เหตุให้อาสนะเกิด) ประกอบเข้าในรถ คือภพทั้ง ๓ ได้แก่ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ขับเข็นไปสิ้นกาลช้านาน มีที่สุดและเบื้องต้นมิได้ปรากฏ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านี้สถิตเหนือปฐพี ถือศีลด้วยพระบาท คือความเพียร ภายใต้ดวงไม้มหาโพธิแล้ว ทรงพระแสงแก้วคือ อริยมรรคญาณ ด้วยพระหัตถ์คือ ศรัทธา ฟาดฟั่นเสียซึ่งกรรมแห่งสังสารวัตรทั้งปวงให้ขาดขจัดขจายมิให้คืนคุมติดกันเข้าได้อีกต่อไป เหตุดังนั้น จึงทรงพระนามว่า อรหํ

อีกนัยหนึ่ง สังสารวัตร ได้แก่ สังสารวัฏฏ มีอวิชชา ความไม่รู้เป็นคุณ เพราะอวิชชาเป็นมูลเหตุให้เกิด รูปธรรม นามธรรม เหมือนดุมเป็นเหตุให้เกิดกรรมและกงฉะนั้น มีชราและมรณะเป็นกง เพราะว่าชราและมรณะนี้เกิดในที่สุดแห่งภพและชาติ เกิดมาแล้วมีชราและมรณะเป็นที่สุดทุกรูปทุกนามเหมือนล้อ

มีกงเป็นที่สุดฉะนั้น มีธรรม ๑๐ ประการ คือ สังขาร (ความปรุงแต่ง), วิญญาณ (ความรู้แจ้ง), นามรูป, สฬายตนะ (อายตนะ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ), ผัสสะ (การสัมผัสถูกต้อง), เวทนา (ความรู้สึก), ตัณหา (ความทะยานอยาก), อุปทาน (ความยึดมั่นถือมั่น), ภพ (ความมีความเป็น), และชาติ ความคิดเป็นกรรม เหตุว่าธรรม ๑๐ ประการนี้ มีอวิชชาเป็นเบื้องต้น มีชราและมรณะเป็นเบื้องปลาย เหมือนล้อมีดุมเป็นเบื้องต้น มีกงเป็นเบื้องปลายหรือที่สุดฉะนั้น เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่า อรหํ

๓. พระพุทธองค์ควรแก่การรับปัจจัย ๔ มีจีวรเป็นต้นอธิบายว่า สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเป็นพระทักขิไนยบุคคลอันเลิศ ควรจะรับซึ่งปัจจัยทั้ง ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยและสักการบูชาอันวิเศษ เป็นที่บูชาแห่งเทวดาและมนุษย์สมณะ และพราหมณาจารย์ทั้งปวงบรรดาที่มีอยู่ในโลกนี้ เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่า อรหํ

๔. พระพุทธองค์มิได้กระทำบาปในที่ลับ อธิบายว่า สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นมิได้กระทำบาป คือ

ความชั่วใดๆ ในที่ลับ เหมือนอย่างสามัญชนทั่วไปที่เป็นพาลแล้วสำคัญตนว่าเป็นปราชญ์ เหตุดังนั้น จึงทรงพระนามว่า อรหํ

อีกนัยหนึ่ง สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์นั้นไกลจากคนชั่วคนอสัปบุรุษ อยู่ใกล้คนดีคนสัปบุรุษ คนที่เป็นอสัปบุรุษมีน้ำใจเป็นบาปหยาบช้า ตั้งหน้าแต่ที่จะทำการอันเป็นกุศลมิได้ทรมานกายและจิตแห่งตนให้เป็นกุศลขึ้นได้ มากไปด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ มิได้ฉลาดในธรรมอันพระอริยเจ้าสั่งสอน ปฏิบัติผิดคลองธรรมแห่งพระอริยเจ้า หญิงชายจำพวกนี้แม้ถึงจะเกิดมาพบพระพุทธองค์ จะยึดมุมผ้าสังฆาฏิอยู่ก็ดี ได้ชื่อว่าอยู่ไกล มิได้พบได้เห็นพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ไกลจากคนชั่วคนอสัปบุรุษเหล่านี้ เหตุดังนั้น จึงได้นามว่า อรหํ และคนที่มีสัปบุรุษมีศีล-ธรรม ดำเนินตามรอยพระพุทธองค์ เจริญภาวนาพิจารณาพระไตรลักษณ์เป็นต้น ตั้งอยู่ในอัปปบาทธรรมมิได้ลืมสติ หมั่นระลึกนึกถึงพระพุทธคุณเป็นต้นอยู่เสมอ ภาวนาพระไตรลักษณ์อยู่ทุกอิริยาบถกำหนดลมหายใจเข้าและหายใจออกอยู่ทุกขณะ หญิง

ชายจำพวกนี้จะอยู่ไกลร้อยโยชน์พันโยชน์ก็ดี เกิดมาไม่ทันก็ดี ก็ได้ชื่อว่าได้พบเห็นพระพุทธองค์เป็นนิจกาล สมด้วยพุทธบรรหารที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ตรัสไว้ว่า "ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา" ดังนี้ สมเด็จพระพุทธองค์อยู่ใกล้สัปบุรุษเห็นปานดังนี้ จึงทรงพระนามว่า อรหํ

สมฺมาสมฺพุทฺโธ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า สมฺมาสมฺพุทฺโธ เพราะพระองค์ตรัสรู้อริยสัจ ๔ คือ ทุกข สมุทัย นิโรธ และมรรค ด้วยพระองค์เอง ด้วยอาการมิได้วิปริตเห็นแท้รู้แท้ไม่เคลือบแคลงสงสัยในพระทัยในสิ่งที่ตรัสรู้นั้น เหตุดังนั้น จึงทรงพระนามว่า สัมมาสัมพุทโธ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน เพราะทรงไว้ซึ่งวิชชา ๘ และจรณะ ๑๕

วิชชา ๘ นั้นได้แก่

๑. อิทธิวิธี แสดงฤทธิได้ เช่น ดำดิน เหาะเหินเดินอากาศ เป็นต้น

๒. ทิพยโสต หูทิพย์ คือ สามารถได้ยินเสียงแม้อยู่ที่ไกลได้

๓. เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่นด้วยใจของตน

๔. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติหนหลังได้แม้จะล่วงมาแล้วนาน

๕. ทิพยจักขุ ตาทิพย์ สามารถเห็นแม้สิ่งที่มีเครื่องกำบัง

๖. อาสวักขยญาณ มีปัญญารู้จักทำอาสวะให้เสื่อมสิ้นไป

๗. วิปัสสนาญาณ มีปัญญาพิจารณาเห็นรูปและนามอย่างแจ่มแจ้ง

๘. มโนมยิทธิ มีฤทธิทางใจ คือ สามารถนิรมิตได้ซึ่งกายอื่นนอกจากกายนี้ จรณะ ๑๕ นั้นได้แก่

๑. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

๒. อินทรียสังวร สำรวมอินทรีย์ มีตาเป็นต้น

๓. โภชเน มัตตัญญุตา รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร

๔. ชาคริยานุโยค ประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่เป็นนิจ

๕. สัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ มีเหตุ มีผล

๖. หิริ ความละอายต่อบาป อกุศล

๗. โอตตัปปะ กลัวต่อบาปกุศล

๘. พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้สดับตรับฟังมามาก

๙. วิริยะ ความเพียร หมายถึงความกล้าหาญในการกระทำความดี

๑๐. สติ ความระลึกได้ คือ ระลึกได้ก่อนทำ พูด คิด เป็นต้น

๑๑. ปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขาร

๑๒. ปฐมฌาน ฌานที่หนึ่ง มีองค์ ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข และ เอกัคคตา

๑๓. ทุติยฌาน ฌานที่สอง มีองค์ ๓ คือ ปีติ สุข และ เอกัคคตา

๑๔. ตติยฌาน ฌานที่สามมีองค์ ๒ คือ สุข และเอกัคคตา

๑๕. จตุตถฌาน ฌานที่สี่ มีองค์ ๒ คือ อุเปกขา และ เอกัคคตา

สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงไว้ซึ่งวิชา ๘ ประการ และจรณะ ๑๕ อย่างดังนี้แล เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่าวิชฺชาจรณสมฺปนฺโน

สุคโต สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า สุคโต เพราะอรรถาธิบายต่อไปนี้

๑. พระองค์มีดำเนินงามเลิศ บริสุทธิ์ปราศจากโทษ พระดำเนินของพระองค์ คือ อริยมรรค ๔ ได้แก่ โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรค

๒. พระพุทธองค์เสด็จไปสู่สุนทรสถาน คือ พระอมตมหานิพพานอันสิ้นสังสารทุกข์

๓. พระพุทธองค์เสด็จไปดีมิได้กลับ อธิบายว่า พระองค์จะเสียซึ่งกิเลศเป็นสมุจเฉทปหาน ด้วยโสดาปัตติมรรคญาณแล้ว พระพุทธองค์ก็มิกลับมาสู่กิเลสอันละได้แล้วอีก และกิเลสที่พระองค์จะได้ด้วยสกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรคนั้น พระองค์ก็จะได้ขาด จะได้กลับมาสู่กิเลสอันละได้แล้วหามิได้

๔. พระพุทธองค์ทรงกล่าวซึ่งพระวาจาอันควรในที่สมควรกล่าว

ด้วยเหตุดังนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงพระนามว่าสุคโต

โลกวิทู สมเด็จพระผู้มีพระภาคพระเจ้านั้นทรงพระนามว่า โลกวิทู เพราะอรรถาธิบายดังต่อไปนี้

๑. พระพุทธองค์รู้ซึ่งโลกโดยประการทั้งปวง

๒. พระพุทธองค์รู้แจ้งซึ่งโลกทั้ง ๓ คือ

๑) สังขารโลก ได้แก่กุศล อกุศล

๒) สัตว์โลก ได้แก่สรรพสัตว์อันมีอัธยาศัยต่าง ๆ กัน

๓) โอกาสโลก ได้แก่แผ่นดินอันเป็นที่อยู่ของสรรพสัตว์ ด้วยเหตุดังนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงพระนามว่า โลกวิทู

อนุตฺตโร สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า อนุตฺตโร เพราะพระองค์เป็นผู้ประเสริฐด้วยพระคุณทั้งปวง คือ ด้วยศีลคุณ สมาธิคุณ ปัญญาคุณ วิมุตติคุณ และวิมุตติญาณทัสสนคุณ บรรดาสัตว์

ในโลกธาตุนี้ ผู้ใดผู้หนึ่งจะมีคุณเปรียบด้วยพระองค์หามิได้ เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่า อนุตฺตโร

ปุริสธมฺมสารถิ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า ปุริสธมฺมสารถิ เพราะพระองค์ทรงทรมานซึ่งบุรุษผู้มีวาสนาควรจะทรมาน คือ ดิรัจฉานบุรุษ มีพระยาอปาลนาคราช เป็นต้น มนุษย์บุรุษมีสัจจนิครนถ์เป็นต้น อมนุษย์บุรุษ มีอาฬวกยักษ์เป็นต้น และหมู่เทวดา มีพระอมรินทราธิราช เป็นต้น และพรหมปริสัชชะ มีพกาพรหม เป็นต้น พระองค์ทรงทรมานด้วยอุบายต่าง ๆ จนสิ้นพยศอันร้ายให้ตั้งอยู่ในสรณาคมน์และศีล ผู้ที่ถูกพระองค์ทรมานนั้นก็ได้บรรลุอริยมรรคอริยผลตามสมควรแก่วาสนาบารมีแห่งตน ๆ ที่ได้สร้างอบรมมาเหตุดังนั้น จึงทรงพระนามว่า ปุริสธมฺมสารถิ

สตฺถา เทวมนุสฺสานํ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น ทรงพระนามว่า สตฺถา เทวมนุสฺสานํ เพราะเป็นครูเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย อรรถาธิบายในบทว่า สตฺถา นั้น ดังต่อไปนี้

๑. สตฺถา แปลว่า พระองค์สั่งสอนสัตว์ประ-
กอบด้วย กาลทั้งสาม คือ อดีต อนาคตและปัจจุบัน

๒. สตฺถา แปลว่า เบียดเบียนเสียซึ่งเกิดกิเลส
มีราคะ เป็นต้น

๓. สตฺถา แปลว่า ยังกิเลสให้ฉิบหายจาก
สันดานตน และบุคคลอื่น

๔. สตฺถา แปลว่า สั่งสอนสัตว์ด้วยอุบาย
แห่งญาาณทั้ง ๓ คือ กามาพจรกุศลญาณ รูปาพจรกุศล
ญาณ และอรูปพจรกุศลญาณ

๕. สตฺถา แปลว่า นำสัตว์เข้าสู่นิเวศน์สถาน
คือ พระนิพพาน

๖. สตฺถา แปลว่า มีอาวุธอันคมกล้า คือปัญญา

๗. สตฺถา แปลว่า สั่งสอนสัตว์ด้วยประโยชน์
อันสมควร

๘. สตฺถา แปลว่า ยังสัตว์ให้ตั้งอยู่ในประโยชน์
ในโลกนี้ และโลกหน้า

๙. สตฺถา แปลว่า เหมือนนายสัตถวาหะ
พ่อค้าใหญ่นำหมู่พ่อค้าทั้งปวงให้พ้นภัยในมรรคอัน
กันดาร

๑๐. สตฺถา แปลว่า ยังสัตว์ให้ข้ามจากชาติกันดาร ชรากันดาร พยาธิกันดาร และมรณะกันดาร เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่า สตฺถา เทวมนุสฺสานํ

พุทฺโธ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า พุทฺโธ เพราะอรรถาธิบายต่อไปนี้

๑. พระพุทธองค์ตรัสรู้อริยสัจ ๔ ด้วยพระองค์เอง และยังสัตว์เหล่าอื่นให้ตรัสรู้ตามด้วย

๒. พระพุทธองค์มีพระบวรสันดารอบรมด้วยพระอรหัตตมรรคญาณอันประเสริฐ อันเป็นต้นเหตุแห่งผล คือ สัพพัญญุตตญาณอันรู้ไปในไญยธรรมทั้งปวงมิได้ขัดข้อง

อีกนัยหนึ่ง พุทฺโธ ศัพท์นี้มีอรรถถึง ๑๕ ประการ คือ

๑. พุทฺโธ แปลว่า ตรัสรู้อริยสัจ ๔ ประการ

๒. พุทฺโธ แปลว่า ยังสัตว์โลกอันมีบารมีสมควรจะตรัสรู้พระอริยสัจจธรรม

๓. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานทรงไว้ซึ่งพระคุณ คือ สัพพัญญุตตญาณ อันหักรานกองกิเลส

๔. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานทรงพระคุณ คือ อรหัตตมรรคญาณ อันหักรานกองกิเลส

๕. พุทฺโธ แปลว่า ตรัสรู้อริยสัจ ๔ ด้วยพระองค์เองหาผู้บอกกล่าวมิได้

๖. พุทฺโธ แปลว่า เบิกบานด้วยพระอรหัตตมรรคญาณเปรียบดุจดอกประทุมชาติอันบานใหม่ด้วยแสงแห่งพระอาทิตย์ ฉะนั้น เหตุได้พระอรหัตตญาณพิเศษทั้งปวงมีอนาวรณญาณ เป็นต้น เกิดพร้อมด้วยพระอรหัตตมรรคญาณนั้น

๗. พุทฺโธ แปลว่า สิ้นจากอาสวะมีกามาสวะเป็นต้น มีอวิชชาสวะเป็นที่สุด

๘. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานปราศจากกิเลส ๑,๕๐๐ อย่าง

๙. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานปราศจากราคะ

๑๐. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานปราศจากโทสะ

๑๑. พุทฺโธ แปลว่า มีพระบวรสันดานปราศจากโมหะ

๑๒. พุทฺโธ แปลว่า ตื่นจากหลับ คือ กิเลส เปรียบดุจบุรุษตื่นขึ้นจากหลับ

๑๓. พุทฺโธ แปลว่า ตรัสรู้ด้วยพระสัมมาสัมโพธิญาณแห่งพระองค์เอง หาผู้อื่นที่จะรู้เทียบมิได้

๑๔. พุทฺโธ แปลว่า พระองค์มีพระบวรสันดานไว้ซึ่ง พุทธิ คือ อรหัตตมรรคญาณ เหตุประหารเสียซึ่งพุทธิ คือ อวิชชา

๑๕. พุทฺโธ แปลว่า เสด็จไปสู่พระนิพพานโดยทางมัชฌิมาปฏิบัติ

เหตุดังนั้นจึงทรงพระนามว่า พุทฺโธ

ภควา สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงพระนามว่า ภควา บทว่า ภควานี้แปลได้ ๘ นัย คือ

๑. ภควา แปลว่า สมเด็จพระพุทธองค์มีพระอิสริยยศ

๒. ภควา แปลว่า เสพซึ่งอริยคุณอันประเสริฐ

๓. ภควา แปลว่า ควรจะรับซึ่ง จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย

๔. ภควา แปลว่า แจกซึ่งแก้ว คือพระสัทธรรม

๕. ภควา แปลว่า หักเสียซึ่งธรรมอันเป็นบาปมีราคะ เป็นต้น

๖. ภควา แปลว่า มีพระบารมีอันทรงสร้างสมมาช้านาน

๗. ภควา แปลว่า มีพระวรกายและจิตอันเจริญด้วยภาวนาธรรมเป็นอันมาก

๘. ภควา แปลว่า ถึงซึ่งที่สุดแห่งภพ คือพระอมตมหานิพพาน

ภควา ศัพท์นี้ ถ้าแปลตามปรมัตถนัย แปลได้ ๕ นัย คือ

๑. ภควา แปลว่า พระภาค คือ บารมีธรรม

๒. ภควา แปลว่า หักเสียซึ่งกองกิเลสมีราคะเป็นต้น

๓. ภควา แปลว่า ประกอบด้วยบุญศิริ

๔. ภควา แปลว่า เสพซึ่งทิพยพรหมวิหาร

๕. ภควา แปลว่า คายเสียซึ่งกิริยาอันเวียนไปในไตรภพ มิได้บังเกิดสืบไปในภพทั้ง ๓

พระนามว่าภควานี้ สมเด็จพระชนนีสิริมหามายาถวายก็หามิได้ สมเด็จพระเจ้าสุทโธทนะผู้เป็นพระราชบิดา และพระบรมวงศานุวงศ์อันเป็นพระญาติทั้งสองฝ่ายๆ ละ ๘ หมื่นถวายก็หามิได้ ใช่แต่เท่านั้นจะได้เป็นพระนามอันมเหสักขะเทวราชมีท้าวสหัสนัยบพิตรและสันดุสิตเทวราชถวายก็หามิได้ พระนามอันนี้เป็นคุณวิโมกขขันติกนาม พระองค์ได้คราวเดียวกันกับพระสัพพัญญุตญาณ เหนือบัลลังก์ ณ ควงไม้มหาโพธิ ใน คัมภีร์พระวิสุทธิมรรค ท่านกล่าวว่าเป็นคุณเนมิตตกนามแต่ภควาบทเดียว ในคัมภีร์นิเทศและปฏิสัมภิทานั้น ท่านกล่าวว่าเป็นคุณเนมิตตกวิโมกขขันติกนาม ตั้งแต่ อรหํ ตลอดจนถึง ภควา

เมื่อพระโยคาวจรหรือกุลบุตรคนใดคนหนึ่งระลึกถึงพระคุณแห่งสมเด็จพระศรีสรรเพ็ชญสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยนัยดังกล่าวมาแล้วนี้ ราคะ โทสะ และโมหะก็จะไม่ครอบงำจิต จิตแห่งพระโยคาวจรก็ซื่อตรงเป็นอันดี นิวรณ์ธรรมทั้ง ๕ มี กามฉันทนิวรณ์เป็นต้นสงบลง เมื่อจิตสงบลงแล้ว วิตกวิจารอันน้อมไปในพุทธคุณก็จะบังเกิดขึ้น เมื่อวิตกวิจารบังเกิด

แล้ว ปีติทั้ง ๕ ประการ คือ ขุททกปีติ ขณิกปีติ โอกันติกาปีติ อุพเพงคาปีติและผรณาปีติ ก็จะบังเกิดในขันธสันดาน เมื่อปีติบังเกิดแล้วกายปัสสัทธิ จิตปัสสัทธิ ความระงับกายระงับจิตก็จะบังเกิดขึ้นเมื่อปัสสัทธิทั้ง ๒ บังเกิดแล้วก็เป็นเหตุให้ได้สุข ๒ ประการ คือ สุขในกาย สุขในจิต เมื่อสุขบังเกิดแล้วจิตแห่งพระโยคาวจรก็จะตั้งมั่นด้วยอุปาจารสมาธิ การเจริญพุทธานุสสตินี้ให้สำเร็จคุณธรรมแต่เพียงอุปา-จารฌานเท่านั้น ไม่อาจให้ถึงซึ่งอัปปนา เพราะจิตของพระโยคาวจรที่ระลึกซึ่งคุณแห่งพระพุทธเจ้านั้นระลึกด้วยนัยต่าง ๆ มิใช่แต่นัยหนึ่งนัยเดียว พระพุทธ-คุณนี้ลึกล้ำคัมภีรภาพยิ่งนัก ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีที่หยุดที่ยั้ง แม้จะหยั่งด้วยปัญญา เหตุฉะนี้ พระโยคาวจรผู้เจริญพุทธคุณนี้จะมีสันดานประกอบด้วยความรักใคร่ในสมเด็จพระสรรเพ็ชญพุทธองค์ จะถึงซึ่งความไพบูลย์ด้วยคุณธรรม คือ ศรัทธา สติ ปัญญาและบุญสันดานนั้นก็จะมากไปด้วยความปรีดาปราโมทย์อาจอดกลั้นได้ซึ่งทุกข์ และภัยอันจะมาถึงจิตได้ จักสำคัญว่าได้อยู่ร่วมด้วยสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ร่างกายแห่ง

บุคคลผู้มีพระพุทธานุสสติกัมมัฏฐานชับซ่านอยู่นั้น สมควรจะเป็นที่สักการบูชาแห่งหมู่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จิตแห่งบุคคลนั้นจะน้อมไปในพุทธภูมิจะประกอบด้วยหิริและโอตตัปปะ มิได้ประพฤติล่วงซึ่งวัตถุอันพระพุทธองค์ทรงห้ามไว้ จะมีความกลัวและละอายต่อบาปดุจดังว่าเห็น พระพุทธองค์อยู่ในที่เฉพาะหน้าแห่งตน แม้ว่าวาสนาบารมียังอ่อนมิอาจสำเร็จฌานสมาบัติและมรรคผล ก็มีสุคติภพเป็นที่ไปในเบื้องหน้า เหตุดังนั้น นักปราชญ์ผู้มีปัญญาทั้งหลายอย่าพึงประมาทในพุทธานุสสติกัมมัฏฐานอันมีคุณานิสงส์เป็นอันมาก โดยนัยดังกล่าวมาแล้วนี้

"จบพุทธานุสสติกัมมัฏฐาน"

คุณแม่หนาหนักเพี้ยง พสุธา
คุณบิดาดุจอา- กาศกว้าง
คุณพี่พ่างศิขรา เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้าง อาจสู้สาคร

"โลกนิติ"

เกร็ดความรู้

กำจัดรอยเปื้อนบนเสื้อผ้า

๑. หมึก รีบโรยเกลือป่นและถูด้วยน้ำมะนาว จนจางแล้วจึงซักทั้งตัว

๒. ดินน้ำมัน ถูตรงรอยเปื้อนด้วยไขสัตว์และน้ำมันสน

๓. เลือด พอกด้วยแป้งมันผสมน้ำเย็นข้น ๆ ทิ้งไว้นาน ๆ

๔. รอยไหม้ รีบถูด้วยเกลือป่น หรือทุบหอมเล็กมาบีบให้น้ำหยดลงไปตรงนั้น

๕. ลิปสติค ถูด้วยขนมปังขาว

๖. หมากฝรั่ง ใช้น้ำมันสนหรือน้ำมันเบ็นซินเช็ดออก

๗. กระจก น้ำอุ่น ๕ แก้ว ผสมน้ำมันก๊าด ๑ ช้อนโต๊ะเขย่าขวดก่อนใช้

๘. พรม โรยกากชาให้ทั่ว ทิ้งไว้จนชาดูดฝุ่นออกหมดแล้วจึงปัดออก

๙. รอยคราบตามภาชนะ ใส่เกล็ดสารส้มผสมน้ำทิ้งไว้ ๒–๓ ช.ม. จึงขัด

๑๐. อลูมิเนียม ใช้น้ำส้มหรือน้ำมะนาวผสมขี้เถ้าขัดถู

๑๑. ไข่มุก ใช้ผ้านุ่ม ๆ ชุบแอลกอฮอล์เช็ดเบา ๆ

๑๒. เศษเทียนไขละลายในน้ำมันสน สามารถขัดพื้นเป็นรอยด่างให้เป็นเงางาม

๑๓. ไฮโดเจนเปอร์อ๊อกไซด์ ซึ่งใช้อมแก้ปากเปื่อย ถ้าเจือลงในน้ำประมาณ ๒–๓ หยดแช่ดอกไม้จะทำให้ดอกไม้สดอยู่ได้นาน

๑๔. อิฐป่นละเอียดผสมกับน้ำมันก๊าด ใช้ขัดเครื่องโลหะในยามกันดาร และมีเงางามเหมือนเครื่องขัดราคาแพง

๑๕. น้ำมันสีดำ ๑ ใน ๕ ของแอลกอฮอล์ผสมกับแอลกอฮอล์ใช้ทาตามตู้, โต๊ะหีบต่าง ๆ จะเป็นเครื่องป้องกันแมลงสาบสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นศัตรูต่อสิ่งของได้

๑๖. ถ้าปรารถนาจะตัดสิ่งของด้วยมีด ให้ได้รับความสะดวกขึ้นจงจุ่มมีดลงในน้ำเดือดเสียก่อน

๑๗. สารส้มกับเบียร์ละลายผสมกัน ใช้ทากระจกที่มืดมัวให้แจ่มใสได้

๑๘. โซดาไบคาร์บอเนต เติมลงไปในน้ำต้มเสื้อผ้าจะทำให้ผ้าหายรา

๑๙. การบูรผูกผ้าห่อแขวนเหนือตะเกียงหรือไฟฟ้า กลิ่นของการบูรเผาไฟจะทำให้ยุงหนีจากห้องหมด

๒๐. แปรงทุกชนิดเมื่อใช้แล้วอย่าวางหงายเพราะทำให้ขนร่วงเร็ว ควรตะแคงข้างหรือห้อยไว้

๒๑. ถ้าต้องการให้ดอกกุหลาบสดอยู่นาน ๆ จงเอายาแอสไพรินใส่ลงสัก ๒–๓ เม็ด

๒๒. ชามที่ใส่น้ำหล่อตู้ขนมกันมดขึ้น ควรเอาน้ำมันก๊าดหยอดลงไปสักเล็กน้อย นอกจากจะกันยุงได้แล้ว ยังกันมดที่ไต่บนผิวน้ำได้อีกด้วย

๒๓. ถ้าเอาพริกไทยบ่นให้ละเอียด คลุกกับน้ำตาลให้เหลวเหนียวเป็นแป้งเปียกแล้วทากระดาษนำไปไว้ในที่มีแมลงวันชุกชุม แมลงวันจะหนีไปหมด

๒๔. ถ้าหนังรองเท้าแข็ง จงใช้น้ำมันสนทาให้ทั่ว

๒๕. ถ้าเอามะนาวฝานชิ้นบาง ๆ วางไว้ในที่มีมดชุม หรือเอากำมะถันโรยให้ทั่วก็ได้ มดหายไปหมด

๒๖. ฝาห้องที่ทาสีขาว ถ้ามีรอยด่างดำ ขีดข่วน ควรเอาน้ำมันพาราพิ่นสักเล็กน้อยถู แล้วจึงเอาผ้าชุบน้ำร้อนเช็ดอีกครั้ง

๒๗. วิธิแก้การนอนกรนหรือกัดพื้น ควรเอาผ้าผูกลูกคางหรือศีรษะแบบผูกเมื่อเวลาปวดฟัน

๒๘. เหล้าแชมเปญชนิดที่ไม่ดีนั้น จะเปิดจุกไม้ก๊อกได้ง่าย

๒๙. ถ้าใช้มะนาวกับสบู่ล้างมือ แล้วมือจะนุ่มนวลดี

๓๐. ผู้ที่สูบบุหรี่ย่อมมีธาตุนิโคตินติดตามนิ้วมือเป็นสีน้ำตาล แลดูน่าเกลียด ถ้าใช้สำลีชุบแอมโมเนียถูที่รอยนั้นก็จะหมดไปเอง

๓๑. น้ำมันสนกับแอมโมเนียผสมกันใช้ล้างเสื้อผ้าที่เปื้อนสีให้จางหายไปได้

๓๒. หยดยูคาลิป ๒-๓ หยด ลงในน้ำชะแผลที่โลหิตไหลไม่หยุด แล้วพอกด้วยแป้งสาลีผสมกับน้ำส้มพอเหนียวอีกทีหนึ่ง จะห้ามโลหิตได้ดี

๓๓. เปลือกส้มแห้ง ๆ สัก ๓ ชิ้น ถ้าใส่ไว้ในที่เก็บชาจะทำให้ชานั้นมีรสดี

๓๔. ไม้ยี่โถที่ตากแห้ง และบดเป็นผงโรยไว้ตามที่ต่าง ๆ หนูได้กลิ่นเช่นนี้ก็จะพากันหนีไปหมด

๓๕. รองเท้าหนังเมื่อเปียกน้ำ ไม่ควรใช้หุ่นไม้ใส่ ควรใช้เศษผ้าหรือเศษกระดาษอัดเพราะเศษผ้าและเศษกระดาษจะช่วยดูดน้ำให้เร็วขึ้น

๓๖. มันหรือเผือกเมื่อก่อนต้ม จงแช่น้ำร้อน ๑๕ นาที จะสุกเร็วกว่าธรรมดา ถ้าเป็นมันเก่าจงเติมน้ำตาลทรายขณะต้มสักเล็กน้อย เมื่อต้มสุกแล้วจะมีรสดีขึ้นคล้ายมันใหม่

๓๗. ผ้ามือถ้าสกปรก จงล้างด้วยน้ำสบู่ให้สะอาด และใช้น้ำมะนาวราดทิ้งไว้จนแห้ง แล้วล้างน้ำสะอาดอีกครั้งหนึ่งแล้วเช็ดให้แห้งมือจะสะอาด

๓๘. จะเป็นน้ำมันอะไรก็ตาม ถ้าเหม็นหืนไม่ควรฆ่าด้วยน้ำหอมเพราะเป็นการเปลืองหัวน้ำหอมมาก แต่กลิ่นหืนไม่หายได้นานฉะนั้น ควรใช้แอลกอฮอล์และถ่านกระดูกสัตว์ผสมกับน้ำมันเขย่าและกรองส่วนที่กรองออกจะเป็นน้ำมันและแอลกอฮอล์แล้วจึงเอาไปตั้งไฟให้ร้อน เพื่อให้แอลกอฮอล์แยกออกจากน้ำมันจะได้น้ำมันที่หายเหม็นหืน

๓๙. ถ้านำเข็มเย็บผ้าไปปักบนสบู่ สบู่หรือเศษสบู่ที่ใช้แล้วจะทำให้ไม่เกิดสนิม

๔๐. ถ้าหวีสกปรก จงนำเอาแอมโมเนียผสมกับน้ำธรรมดาล้างแล้วถูด้วยน้ำสบู่เล็กน้อย ต่อจากนั้นใช้แปรงถู หรือผ้าขนหนูเช็ดเบา ๆ

๔๑. สำหรับรองเท้าสีน้ำตาล ถ้าใช้ยาขัดธรรมดาแล้ว ยังใช้น้ำมันละหุ่งขัดได้ด้วย เพราะนอกจากจะสดใสขึ้นเงาแล้วยังช่วยรักษาหนังรองเท้าได้อย่างดี

๔๒. ถ้าเสื้อผ้าเปื้อนโคลนควรทิ้งไว้ให้แห้งกรัง แล้วค่อย ๆ ขูดออกทีละน้อย ๆ จนหมด เมื่อหมดแล้ว ให้ใช้น้ำต้มมันฝรั่งและยังร้อน ๆ อยู่ ซักผ้านั้นจะขาวทันที

๔๓. ถ้าไม่มียาขัด ทองแดง ทองเหลือง สังกะสี จงใช้น้ำส้มผสมกับเกลือแตะผ้าสะอาดถู

๔๔. ขณะต้มผักถ้าเติมน้ำตาลลงไปสักเล็กน้อยผักนั้นจะมีสีสดใส ถ้าจะล้างผักให้สะอาด

จงล้างด้วยน้ำเกลือ ๑ ช้อนโต๊ะต่อน้ำธรรมดา ๑ ขวดแม่โขงใหญ่ สัตว์ตัวเล็ก ๆ ที่ติดมาด้วยจะตายหมด

๔๕. ผลไม้เปรี้ยวเมื่อจะเชื่อมหรือกวน จงปนโซดาไบคาร์บอเนตลงด้วยสักเล็กน้อยรสเปรี้ยวจะหาย

๔๖. ถ้าอยากทราบว่ากุ้งสดหรือเปล่า ให้จับตัวมันเหยียดแล้วปล่อยมือออก ถ้าอย่างเดิมแสดงว่ากุ้งสด

๔๗. ผักที่ใช้ดองด้วยน้ำส้ม จงเติมสารส้มลงไปเล็กน้อย จะทำให้ผักนั้นกรอบขึ้น

๔๘. ถ้าน้ำกรดหกหรือหยดบนพรม หรือเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ มักจะเกิดจุดไหม้ขึ้น ฉะนั้น ควรรีบเอานมสดหยอดตามลงไปโดยเร็ว

๔๙. ถ้าตะปูควงตรึงไม้ไว้นานจนเป็นสนิมบิดไม่ออก จงเอาเทียนไขจุดเอาไฟลนจนเหล็กหัวตะปูร้อนแดง แล้วปล่อยไว้ให้เย็นจะถอนออกได้โดยง่าย

๕๐. ถ้าเหยาะน้ำส้มประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะในเวลาต้มไก่ จะทำให้เนื้อไก่ยุ่ยน่ารับประทานยิ่งขึ้น

๕๑. ถ้าต้องการให้กลิ่นคาวปลา ซึ่งจับอยู่ตามถ้วยชามหมดไปให้ใช้น้ำส้มปนน้ำ ล้างให้สะอาดกลิ่นเหล่านั้นจะหายไป

๕๒. ถ้าเหยาะน้ำส้มสักเล็กน้อยใส่ในน้ำมันซึ่งทอดของต่าง ๆ จะทำให้เปลืองน้ำมันน้อย

๕๓. หลังจากปรุงรสด้วยน้ำมะนาวแล้ว ไม่ควรทิ้งเปลือกมะนาว ควรเก็บเปลือกมะนาวไว้ขัดเล็บในยามว่าง จะทำให้เล็บของท่านสะอาดและมีสีชมพูน่าดู

๕๔. ถ้าเสื้อผ้าของท่านซักตากทิ้งไว้เปื้อนดิน-หม้อหรือเขม่า ก่อนที่จะปัดควรใช้ผงเกลือป่นอย่างละเอียดโรยให้ทั่วตรงที่เขม่าเปื้อน แล้วค่อย ๆ จับเสื้อสะบัดเบาๆ จะทำให้เขม่าหรือดินหม้อหลุดออกได้โดยไม่เปื้อนเสื้อผ้าของท่านเลย

๕๕. เก้าอี้และเครื่องใช้ที่สานด้วยหวาย ให้ล้างด้วยน้ำสบู่อุ่น ๆ แล้วใช้แปรงที่อ่อนถูให้ทั่ว ล้างน้ำสบู่ออกให้หมด แล้วเอาน้ำมะนาวปนน้ำแปรงให้ทั่วอีกครั้ง นำไปผึ่งแดดจนแห้งจะทำให้หวายขาวสะอาดดี

๕๖. กระเทียม ถ้ากลิ่นกระเทียมติดมือหรือภาชนะใช้สอย จงละลายเมล็ดพันธุ์ผักกาดปนน้ำอุ่นล้าง กลิ่นจะหายไป

๕๗. ไข่ ถ้าเอาน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันหมูเช็ดให้ทั่วแล้ว จะรักษาให้เสียช้ากว่าธรรมดา

๕๘. น้ำมันที่เคี่ยวจนไหม้ ใช้มันฝรั่งสด ๆ ฝานใช้แต่เปลือกใส่ลงในกระทะที่เจียวสักครู่แล้วเอาขึ้น น้ำมันจะกลับดีตามเดิม

๕๙. หมูแฮม ทั้งขาที่เราเฉือนแล้ว ยังไม่หมด เพื่อกันมิให้ขึ้นราให้เอาน้ำส้มสายชูทาให้ทั่ว

๖๐. เก็บผักสดไว้นาน ให้บรรจุใส่ขวดที่ใส่เกลือนิดหน่อย แล้วปิดฝาให้แน่น

๖๑. กระจาดที่ใช้ใหม่ จะให้ทน ใช้แช่น้ำสบู่ร้อนจัดก่อนใช้จะทำให้กระจาดทนมาก

๖๒. ถุงเท้าแพรทำให้ทน ใช้โซดาไบคาร์บอเนตโรยเสียก่อนใช้ ถุงนั้นจะทนมากขึ้น

๖๓. วิธีทำถ่านให้ติดไฟดี ก่อนใช้จงเอาน้ำเกลือค่อย ๆ ราดให้ทั่วแล้วทิ้งไว้ให้แห้ง เมื่อติดไฟจะลุกโชนและทนทาน

๖๔. เวลาต้มผ้าขาว เอาเปลือกไข่ใส่ถุงผ้าต้มไปด้วย จะทำให้ผ้าขาวสะอาดขึ้น

๖๕. มุมของพรมหรือเสื่อน้ำมันใช้ปูห้อง มักจะม้วนขึ้นเราจะแก้ไขด้วยการตัดกระดาษแข็งรูปตัว L แล้วใช้กาวติดเข้าตรงมุมด้านใต้พรม

๖๖. ผ้าปูโต๊ะลินินอย่างบางจะทนทาน และเป็นมันงดงามขึ้นอีก ให้ลงแป้งให้ค่อนข้างแข็งหลังจากซักแล้วทุกครั้ง

๖๗. โซดาที่ใช้ทำขนม ถ้านำมาทำความสะอาดกระจกเตาอบจะช่วยให้ใสน่าดูขึ้น

๖๘. เข็มจักร์ถ้าทื่อ ให้เดินเข็มลงบนกระดาษทราย โดยไม่ต้องสนด้าย

๖๙. ผ้าเปื้อนลิปสติคใช้ขนมปังถูไปมารอยเปื้อนลิปสติคจะออกหมด

๗๐. ฝาขวดที่ปิดแน่นจนเกินไป ใช้กระดาษทรายจับจะช่วยให้เปิดง่ายขึ้น

๗๑. ผักกาดสลัด ถ้าไม่ให้เสียเร็ว ให้เอาโคนแช่ในอ่างน้ำ ใส่ชิ้นมะนาวลงไปด้วย

๗๒. เครื่องกระป๋องใช้ไม่หมด อย่าทิ้งไว้ในกระป๋อง รีบเปลี่ยนใส่ขวดแก้วเสีย

๗๓. หอมเวลาจะหั่นให้แช่น้ำก่อนปอกเปลือกจะไม่แสบตา และมีกลิ่นติดมือ

๗๔. น้ำมันที่ร้อนจัด ๆ หากหกราดพื้น จงเอาน้ำเย็นราดลงไปทันที แล้วจะล้างได้โดยง่าย

๗๕. เครื่องแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้ว ถ้าจะให้สะอาดให้ใช้โซดาเกลือ และน้ำเกลือล้างจะสะอาดกว่าสบู่

๗๖. เครื่องกระเบื้อง ถ้าเป็นจานกระเบื้องหรือภาชนะอื่น ๆ ที่มีรอยไหม้ให้ใช้เกลือเปียก ๆ ถูจะหายได้ เครื่องลายครามถ้ามีลอยเปื้อนให้ใช้น้ำมันก๊าดกับสบู่ผงผสมกันแล้วขัดถูรอยเปื้อนจะออกทันที

๗๗. กระจกเงา ถ้ามีไข่ยุงติดมาก ๆ จงเอาปูนขาวผสมดินสอพอง และน้ำทาให้ทั่ว ทิ้งไว้จนแห้งแล้วเช็ดให้สะอาด กระจกจะใสแลเห็นเงาดีขึ้น

๗๘. งาช้าง วัตถุที่ทำด้วยงาช้าง ถ้าสกปรกให้ใช้น้ำส้มผสมเกลือขัดถูให้สะอาด

๗๙. เครื่องเพชร พลอย ทับทิม มรกต จงชำระด้วยน้ำผสมสบู่แอมโมเนียล้างออกด้วยน้ำสะอาด เช็ดให้แห้ง เอาฝุ่นขัดเพชรถูด้วยแปรงอ่อน ๆ จะเป็นเงางาม

๘๐. แถบดิ้นที่เก่าและหมอง ใช้ผงแมกนีเซียม ทาแล้วถูด้วยแปรงอ่อน ๆ ให้ทั่ว หรือ จะถูด้วยผ้าขนสัตว์อีกครั้งหนึ่งก็ได้

๘๑. พรมที่เปื้อนฝุ่นมาก ๆ ใช้กากใบชาโรย ให้ทั่วแล้วใช้ไม้กวาดอ่อน ๆ กวาดอีก ครั้งหนึ่งก็ได้

๘๒. ถ้าพรมมีรอยเปื้อน ใช้กระดาษทาแป้ง เปียกกับน้ำเย็นปะลงตรงรอยเปื้อนนั้น เมื่อแห้งจึงลอกกระดาษออกแล้วแปรงอีก ครั้งหนึ่ง รอยเปื้อนจะหมดไป

๘๓. วิธีเก็บพรม อย่าพับ ให้ใช้ม้วน แล้ว ห่อกระดาษเก็บไว้เนื้อพรมจะไม่มีรอยหัก

๘๔. รูปภาพ หรือกระดาษมีรอยเปื้อนสกปรก จงใช้ยางลบอ่อน ๆ ถู แล้วใช้ไส้ขนมปัง คลึงอีกครั้ง

๘๕. แก้วเจียระไน ให้ล้างด้วยน้ำอุ่นผสมกับ สบู่และผสมแอมโมเนียแล้วล้างน้ำอุ่นให้ หมดกลิ่นสบู่

๘๖. ถ้าผ้าเปื้อนหมึกอัดโรเนียว เอาน้ำมันหมูทาที่เปื้อน แล้วโรยผงซักฟอกที่รอยเปื้อน ขยี้เบาๆ แล้วจึงนำไปซัก หมึกโรเนียวจะออกหมด เสื้อผ้าจะสะอาดเหมือนเดิม

๘๗. เครื่องใช้ทองเหลือง เช่นหัวเข็มขัด เครื่องหมายสังกัดต่างๆ ถ้าเก่าจนดำเอาผ้าชุบบราสโซถูแล้วยังไม่ออก ลองเอาบราสโซชนิดขี้ผึ้งทาหัวแม่มือ แล้วขยี้ที่ทองเหลืองเหล่านั้นแรงๆ ไปมา หลายๆ ครั้ง จึงเอาผ้าเช็ดที่หลัง ทองเหลืองจะแวววาวใหม่ขึ้นอย่างเดิม

๘๘. ปลอกหมอนที่ด้านปักลาย อีกด้านไม่ปัก เวลาหนุนนอนลองพลิกด้านไม่ปักขึ้นหนุน รุ่งขึ้นจัดด้านทางปักขึ้นไว้อย่างเดิม ทำอย่างนี้สักอาทิตย์ ด้านที่ปักจะยังใหม่อยู่

๘๙. การต้มไข่ ถ้าใส่เกลือลงไปในน้ำด้วย พอสุกเทน้ำทิ้งเติมน้ำเย็นแช่ไว้ไข่จะล่อนไม่ติดเปลือก (ถ้าต้องการให้ไข่แดงอยู่

ตรงกลางหมั่นคนก่อนไข่จะเดือดเบาๆ ไข่แดงจะอยู่กลางฟอง)

๙๐. น้ำสบู่ที่ซักผ้าไม่ใช้แล้ว ใช้รดต้นไม้จะงามดี ยังกันแมลงได้ด้วย

๙๑. ผ้าลินินมีรอยไหม้ จงใช้ดินสอพองต้มกับน้ำส้มและน้ำมันก๊าดแล้วใช้หัวหอมเช็ดล้างรอยเปื้อนจะหายไป

๙๒. กากกาแฟที่ไม่ใช้นำทำที่ปักเข็มได้ดี และไม่ขึ้นสนิม

๙๓. ไข่ไก่ที่มีเปลือกสีน้ำตาล ใช้ทำสังขยาจะมีสีเข้มกว่าไข่ไก่ที่มีเปลือกสีขาว

๙๔. ผ้าเปื้อนน้ำหมากหรือหมึก จงโรยน้ำตาลตรงรอยเปื้อน แล้วถูด้วยมะนาว นำไปซักอีกครั้งรอยเปื้อนจะหายไป

๙๕. ฟองน้ำที่ใช้จนสกปรก จงแช่น้ำอุ่นผสมแอมโมเนีย แช่ไว้สักครึ่งวัน แล้วนำไปแช่ในน้ำเย็นก็จะสะอาดเหมือนเดิม

๙๖. เห็ดที่เราต้องการทราบว่าเบื่อเมา เวลาต้มแล้วให้ใช้ช้อนเงินจุ่มลงไปถ้าช้อนดำใช้ไม่ได้

๙๗. ปลาสดที่ต้องการชุบแป้งทอด ต้องผึ่งปลาให้แห้งน้ำเสียก่อนจึงชุบแป้งทอดแป้งจะจับดี

๙๘. การปรุงเครื่องแกงทุกชนิด จะให้ละเอียดรวดเร็ว ควรโขลกพริกกับเกลือก่อนจะทำให้ละเอียดเร็วขึ้น

๙๙. ผ้าปูโต๊ะที่ใช้แล้ว เมื่อเปื้อนอาหารและซักล้างคืนนั้นไม่ทัน ควรแช่น้ำสะอาดล้างซัก ๒–๓ ครั้ง แล้วแช่น้ำไว้รุ่งขึ้นซักผ้าจะสะอาดเหมือนเดิม

๑๐๐. ท่านที่ชอบดื่มกาแฟเป็นประจำ กาแฟร้อนเมื่อใส่นมแล้วจะเย็น ควรลวกแก้วด้วยน้ำร้อนเสียก่อนซึ่งจะทำให้กาแฟมีรสดีขึ้น

๑๐๑. ลิ้นชักฝืดติดแน่นใช้ขี้ผึ้งถูด้านข้างลิ้นชัก และดึงลิ้นชักเข้าออก ๒-๓ ครั้ง ลิ้นชักจะเปิดง่ายขึ้น

๑๐๒. แหวนคับติดนิ้วดึงไม่ออก ควรแช่มือลงบนผงซักฟอกหรือสบู่ถูให้เกิดฟองสักครู่จะช่วยให้ถอดแหวนได้ง่าย

๑๐๓. ถ้าแก้วแตกลงกับพื้นเวลาเก็บจะตำมือให้ใช้ผ้าชุบน้ำบิดให้แห้งน้ำซับแล้วนำไปสลัดในถังขยะ ถูหลาย ๆ ครั้งจนหมดเศษแก้ว

๑๐๔. ผ้าที่ถูกยางมะตอย ให้ใช้กระดาษห่อของวางทับลงบนผ้า แล้วรีดด้วยเตารีดร้อนๆ ยางมะตอยจะซึมอยู่กับกระดาษ

๑๐๕. น้ำมันที่เหลือจากทอดปลา ควรเอามันฝรั่งที่ปอกเปลือกแล้วใส่ลงสัก ๒-๓ หัว ใส่ลงไปจะทำให้น้ำมันกลับสะอาดขึ้นและเก็บไว้ใช้อีกต่อไป

๑๐๖. ถ้ารินน้ำที่กำลังเดือดลงในแก้ว แก้วจะแตกทันที ควรเทน้ำร้อนลงทีละน้อย

แล้วเขย่าให้ความร้อนกระจายทั่วเนื้อแก้ว แล้วจึงค่อยรินลงต่อไป เวลารินให้ยกปลายกาสูง ๆ จะทำให้ไอความร้อนระเหยไป แก้วจะไม่แตก

๑๐๗. เมือกปลาถ้าจะล้างให้สะอาดออกหมดให้ใช้สารส้มถูหลาย ๆ ครั้งจนหมดได้

๑๐๘. เครื่องเรือนทาสีขาว ถ้าสกปรกให้ใช้น้ำต้มหัวหอมเช็ดจะทำให้สะอาดอย่างเดิม

๑๐๙. ข้าวต้มเวลาต้มถ้าจะให้ดี เวลาต้มควรผสมข้าวเหนียวลงนิดหน่อย

๑๑๐. อย่าเสียเวลาเช็ดชาม เวลาล้างแล้วคว่ำเรียงลงในช่องน้ำจะหยดลงแห้ง ถ้าได้ตากแดดยิ่งดี

๑๑๑. แม่บ้านควรมีสมุดพกประจำตัว ไว้จดสิ่งของที่ต้องการเวลาไปตลาดเพื่อกันลืม

๑๑๒. ถ้าไม่มีด่างทับทิมล้างผัก ควรใช้เกลือป่น ๑ ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ ๒ ขวดใหญ่ล้างผักจะฆ่าเชื้อโรคแทนได้

๑๑๓. มีดที่เป็นสนิม ใช้หัวหอมหรือมะนาวถู แล้วใช้ให้สะอาดจะหายสนิม

๑๑๔. ถ้าอยากทราบว่าหอยมีพิษหรือไม่ให้ใส่หัวหอมลงสัก ๒-๓ หัว ถ้ามีพิษหัวหอมจะดำ

๑๑๕. เวลาต้มปลา ให้เติมน้ำส้มลงสัก ๑ ช้อนโต๊ะ ปลาจะสุกทั่วและไม่เหม็นคาว

๑๑๖. ก่อนซื้อกาแฟผง ให้หยิบใส่อุ้งมือบีบให้แน่น ถ้าเป็นกาแฟบริสุทธิ์เวลาคลายมือออกจะไม่เป็นก้อน

๑๑๗. เนื้อสัตว์ ถ้ายังไม่ใช้ให้แขวนไว้ หรือเข้าตู้เย็น

๑๑๘. ชิวอิ้งกัม หรือหมากฝรั่ง มีส่วนผสมสำคัญอยู่ ๓ อย่างคือ น้ำตาล แป้ง และยางเหนียว ประเภทกัมส่วนผสม ๒ อย่างแรกนั้น จะซักให้หมดไปได้ด้วยสบู่และน้ำอุ่น ส่วนยางเหนียวนั้นต้องเอาไปแช่ในคาร์บอนเตตราคลอไรด์ (Carbon

tetrachloride) จึงจะหมด ต่อจากนั้นนำไปซักน้ำอุ่นกับสบู่อีกครั้ง จะออกหมด

๑๑๙. เครื่องใช้จากไม้ไผ่ จะทำให้สะอาด ให้ใช้แปรงอ่อน ๆ จุ่มน้ำเกลือ ถูทาให้ทั่ว ใช้ผ้าขี้ริ้วสะอาดเนื้ออ่อนเช็ดแห้งแล้ว สำลีหรือผ้านุ่มชุบน้ำมันลินซีด(Linseed oil) ขัดถูจะสะอาดเป็นเงางาม

๑๒๐. ผ้าเปื้อนผลไม้กวน ชั้นแรกจุ่มผ้าที่เปื้อนส่วนในน้ำ เพื่อชำระเศษผลไม้ออกเสียก่อนแล้ววางผ้าในชามอ่าง เทน้ำเดือดจากระยะสูงสักหน่อยรดตรงรอยเปื้อน จะขับรอยหลุดหมด แล้วจึงซักด้วยวิธีซักผ้าธรรมดาต่อไป

อาลัยแม่

แสนสงสารมารดาน้ำตาราด
ใจแม่ขาดลูกนั่งอยู่ยังเห็น
เห็นใจแม่ถนัดและชัดเจน
รู้สึกเย็นวาบวับจับหัวใจ

โอ้แม่จ๋ามาพรากจากลูกเต้า
ลูกต้องเศร้าโศกาน้ำตาไหล
แทบเป็นลมล้มฟาดลงขาดใจ
แม่ครรไลลับหลีกไปอีกคน

เมื่อพ่อตายนั้นเล่าเฝ้าโศกี
ห่างแปดปีแม่ดับให้สับสน
น่าจะเหลือแม่รักให้สักคน
ขอบานบนหนใดก็ไม่พึ่ง

มัจจุราชไม่รอต่อชีวิต
ถึงปกปิดโป้ปดก็หมดหวัง
ขอชีวิตแม่ไว้ให้จีรัง
ก็หมดทางช่วยท่านให้มั่นคง

ชีวิตแม่ต้องตายทำลายลับ
ลงย่อยยับกับตาน่าพิศวง
สิ้นแล้วนะพระทองทั้งสององค์
เช้าค่ำลงคงเย็นไม่เห็นรอย

แม่อยู่ชมสมทบก็อบอุ่น
แม่สิ้นบุญลูกเต้าก็เหงาหงอย
ต่างระทมก้มหน้านั่งตาลอย
เหมือนจะคอยให้ฟื้นกลับคืนมา

ลูกอยู่ได้ใหญ่มาว่าให้แน่
เพราะมีแม่ปกปั๋กเลี้ยงรักษา
ประคองนอนป้อนข้าวแต่เยาว์มา
หาหยูกยาบำบัดกำจัดภัย

เฝ้ากล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูให้อยู่สุข
คอยปลอบปลุกทุกข์ตัดดัดนิสัย
ตั้งแต่เล็กเด็กเดินเจริญวัย
คอยปลอบไว้โดยเจตน์มีเมตตา

ทุกเวลานาทีทุกวี่วัน
แม่ก็พลันกังวลบ่นเรียกหา
ขอทูนเทิดเชิดชูและบูชา
คุณมารดาให้เที่ยงไม่เอียงเอน

ลูกเกิดได้ใหญ่มามารดาทุกข์
การเลี้ยงลูกเป็นไงใครก็เห็น
ทั้งอาบน้ำป้อนข้าวเช้าและเย็น
รู้ชัดเจนเห็นใจในพระคุณ

อุ้มอุทรนอนทุกข์ทั้งลุกนั่ง
จนกระทั่งลูกคลอดจึงปลอดสูญ
สุดซาบซึ้งตรึงใจในพระคุณ
ความการุญใครเล่าเท่ามารดา

โอ้แม่จ๋าจากไปครรไลลับ
ไปไม่กลับไม่ตื่นไม่คืนหลัง
จากแปดปีที่พ่อมรณัง
มีแม่ยังอยู่ด้วยก็ม้วยไป

ขอทำบุญหมุนไปใช้หนี้แม่
สุดแล้วแต่บุญจะดึงไปถึงไหน
จึงขอน้อมนมัสพระรัตน์ตรัย
ช่วยนำไปในกรอบระบอบบุญ

สุนทร อินทรศักดา
ผู้เรียบเรียงแต่ง

อนุสาวรีย์

...เพื่อนเป็นมิตรชิดกูอยู่เนืองนิจ
จะผิดอยู่ก็แต่เพียงพูดไม่ได้
แต่เมื่อกูใคร่รู้ความในใจ
กูมองดูรู้ได้ด้วยดวงตา...
...เมื่อยามมีชีวิตสนิทใน
ยามบรรลัยลับล่วงดวงใจสั่น
ด้วยอำนาจจงรักภักดีนั้น
ขอให้เพื่อนขึ้นสวรรค์สราญรมย์
ถึงจะมีหมาอื่นมาแทนที่
กูก็รักเพื่อนนี้เป็นปฐม
ที่ไหนเล่าจะสนิทและชิดชม
ที่ไหนเลยจะนิยมเท่าเพื่อนรัก
ถึงแม้จะไม่มีรูปนี้ไว้
รักของเพื่อนฝังดวงใจกูตระหนัก
แต่รูปนี้ไว้เป็นพยานรัก
ให้ประจักษ์แต่คนผู้ไมตรี
เพื่อนเป็นเยี่ยงมิตรสนิทยิ่ง
ภักดีจริงต่อกูอยู่เต็มที่
แม้คนเป็นได้อย่างเพื่อนนี้
ก็ควรนับว่าดีที่สุดเอย.

พระราชนิพนธ์ ร. ๖

พบคนดีมีน้ำใจใครก็รัก
แต่น้อยนักที่จะนึกระลึกได้
ว่าตนเองก็ควรดีมีน้ำใจ
ให้ใครใครได้ชื่นชมนิยมตน

จิตติ นพวงศ์

เรามีหูไว้ฟังทั้งดีชั่ว
อยู่กับตัวสองข้างต้องชั่งเรื่อง
ควรฟังหูไว้หูอยู่เนืองเนือง
จะเป็นเครื่องกันพลาดฉลาดคน
ฟังไม่สับจับกระเดียดพลอยเกลียดโกรธ
เหมือนลงโทษถึงจัญไรไร้เหตุผล
ฟังให้มั่นคั้นให้แน่มิแปรปน
เป็นเยี่ยงยลหูหนักหลักปกครอง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วาสน)

วัดราชบพิธ

ผู้ก่อเวรเวรย่อมปองสนองเนื่อง
นี่เป็นเรื่องแต่กาลบุราณไข
ถึงจะมีวาสนาล้นจนเท่าใด
คราสิ้นใจคงเหลือซากฝากกับดิน

อันการใช้บาทใหญ่เข้าข่มนั้น
ไม่กี่วันก็คงพลาดแล้วอาจดิ้น
ระแวงหวาดดุจกาเวลาบิน
ต้องคอยผินหลบลี้หนีธนู

อีกเป็นใหญ่โดยใช้พระเดชค้ำ
ย่อมเหลื่อมล้ำอย่าเห็นเป็นงามหรู
ผลที่แท้คือก่อต่อศัตรู
ต้องคิดสู้เสี่ยงภัยไปทุกวัน

เช่นนี้หรือจะถือว่ามีสุข
เหมือนนั่งลุกบนไฟไม่เสกสรร
ควรคำนึงถึงทางพระจะดีครัน
คนเรานั้นมีแน่แค่ตายเอย.

สาระของชีวิต

เราเกิดมาเปรียบเห็นเช่นละคร
เล่นบทกลอนร้องรำตามกรรมเก่า
หมดบทบาทหมดชาติกลับคืนเนา
เป็นขี้เถ้าธาตุสิ้นทุกคน

ควรเราทุกคนผู้รู้จักคิด
ทำจิตให้เสริมสร้างทางกุศล
มุ่งสร้างความดีค้ำนำตัวตน
ให้หนีพ้นเวรกรรมที่ทำมา

อันแก่นสารชีวิตที่แท้จริง
ทั้งชายหญิงทั่วสิ้นถวิลหา
อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลในกายา
จงไขว่คว้าเอาเองอย่าเกรงกลัว

ห้ามจิตอย่าคิดชั่วมั่วเมาตน
จะเป็นผลสะท้อนให้ได้ยิ้มหัว
จงเร่งทำความดีหนีความชั่ว
ไม่ต้องกลัวคงประสบพบนิพพาน.

สมควรดีประดับ

๑๐ ธ.ค. ๑๖

อาราธนาพระปริตต์ (สวดมนต์)

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง,
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง,
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง.

ถวายข้าวพระพุทธ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะ สัมปันนัง สาลีนัง
โภชะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ.

ลาข้าวพระพุทธ

เสสัง มังคะลัง ยาจามิ.

คำถวายศาลา

มะยัง ภันเต อิมัง สาลัง ธัมมะสะภายะ อุททิสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง ธัมมะสะภาสายัง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต จีวะรานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ จีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายทานสามัญ (สำหรับใช้ทั่ว ๆ ไป)

อิทัง เม ทานัง มาตาปิตุอาทีนัง ญาตะกานัง สังวัตตะตุ มัยหัง มาตาปิตาทะโย ญาตะกา อิมัสสะ ทานัสสะ ปัตติง ละภันตุ มะมะ เจตะสา.

(ก่อนอธิษฐานสิ่งใดควรเริ่มต้นภาวนา)

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

คำบูชาพระพุทธ

อิเมหิ สักกาเรหิ พุทธัง อภิปูชะยามิ
อิเมหิ สักกาเรหิ ธัมมัง อภิปูชะยามิ
อิเมหิ สักกาเรหิ สังฆัง อภิปูชะยามิ

คำถวายผ้ากฐิน (แบบธรรมยุต)

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง ปะฏิคคัณหาตุ ปะฏิคคะเหตะวา จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายสังฆทาน (เพื่อความสุขความเจริญ)

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายสังฆทานอุทิศผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ญาตะกานัง หิตายะ สุขายะ.

อาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ... ....ฯ ล ฯ

ตะติยัมปิ ....ฯ ล ฯ

(ถ้าจะอาราธนาศีล ๘ ให้เปลี่ยนคำว่า ปัญจะ เป็นอัฏฐะ)

อาราธนาธรรม

พรหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ,
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ,
สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา,
เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง.

คำถวายสลากภัต

เอตานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ อะสุกะฐาเน ฐปิตานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายผ้าไตรอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ติจีวะรานิ อัยยัสสะ เทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง ติจีวะระปูชา วิปาโก อัมหากัง มาตา ปิตุอาทีนัง ญาตีนัง กาละกะตานัง สังวัตตะตุ อัมหากัง มาตา ปิตุอาทะโย ญาตะกา ทะนะปัตติง ละภันตุ อัมหากัง เจตะสา.

อธิษฐานเวลาทำบุญ

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขยาวะหัง โหตุ

คำถวายเภสัช (ยาแก้ไข้)

อิมานิ มะยัง ภันเต คิลานะปัจจะยะเภสัชชะ ปะริกขารานิ อิธะ อาเนตะวา ฐะปิตานิ ภิกขุสังฆัสสะ คิลานะปัจจะยะเภสัชชะ ปะริกขารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายผ้ากฐิน (มหานิกายสงฆ์ไทย)

อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะจีวะระทุสสัง
สังฆัสสะ โอโณชะยามะ

ทุติยัมปิ..........................ฯลฯ

ตะติยัมปิ..........................ฯลฯ

คำภาวนาเวลารดน้ำศพ

อิทัง มะตะกะสะรีรัง อุทะกัง วิยะสิญจิตังอโหสิกัมมัง.

คำภาวนาไปเยี่ยมศพ

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง

คำภาวนาเวลาหอดผ้าศพให้พระบังสุกุล

นามะรูปั่ง อนิจจา นามะรูปั่ง ทุกขัง นามะรูปั่ง อะนัตตา

คำภาวนาเวลาเผาศพ

อะยัมปี โข เม กาโย เอวัง ภาวี เอวัง ธัมโม เอวัง อะนะตีโต.

พิมพ์ที่สนิทพันธ์การพิมพ์ ๖๐ สุขุมวิท ๔๒ (กล้วยน้ำไท)
แยกบาร์โบส ๒ โทร. ๙๒๙๒๙๘, ๙๑๑๘๗๐
นางเสริมศรี เอกชัย ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๗